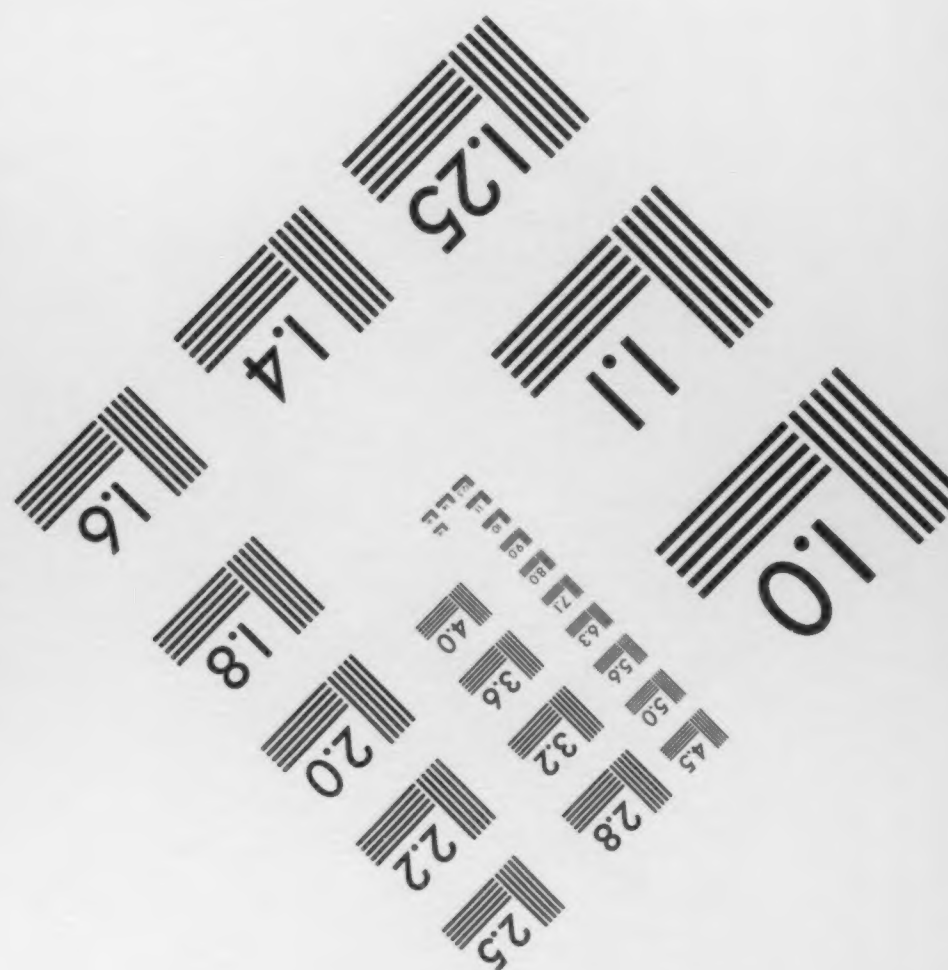
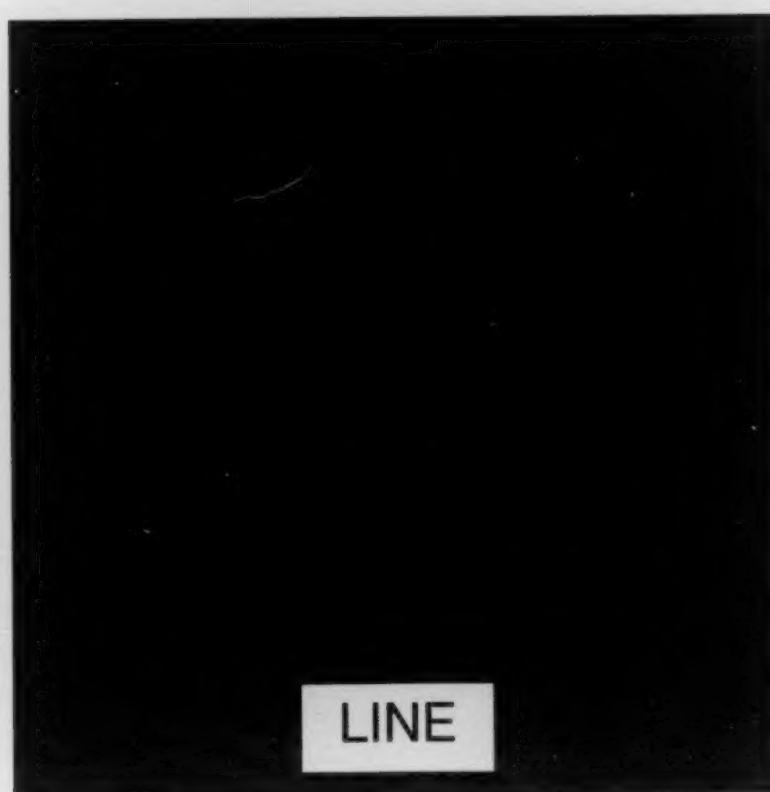
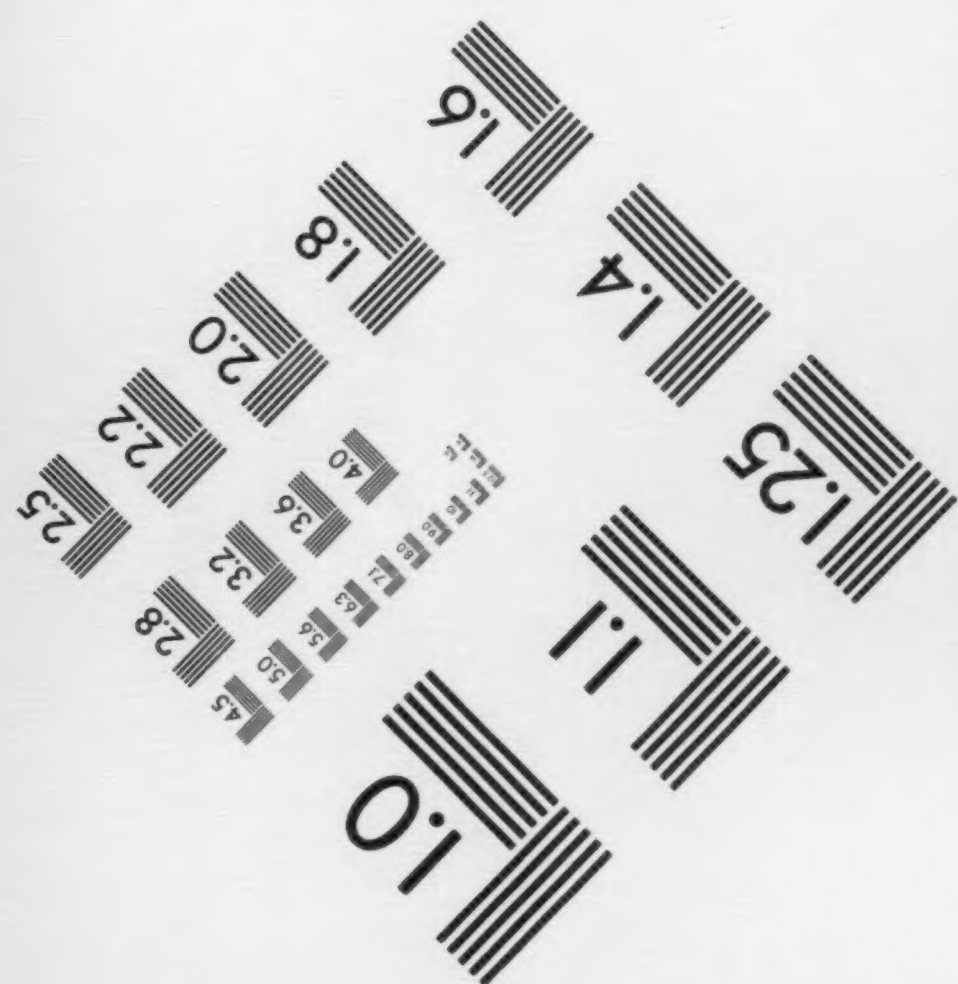
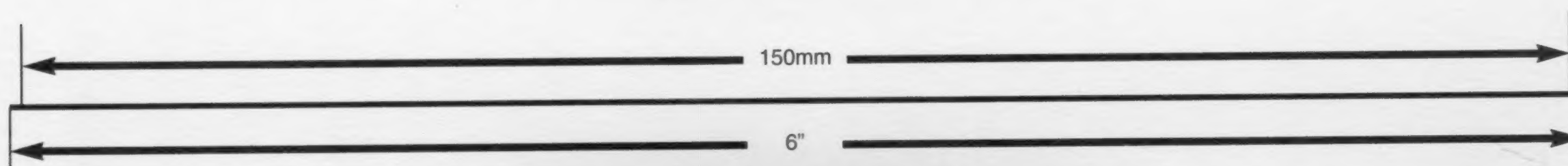
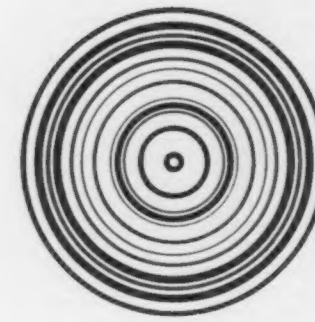
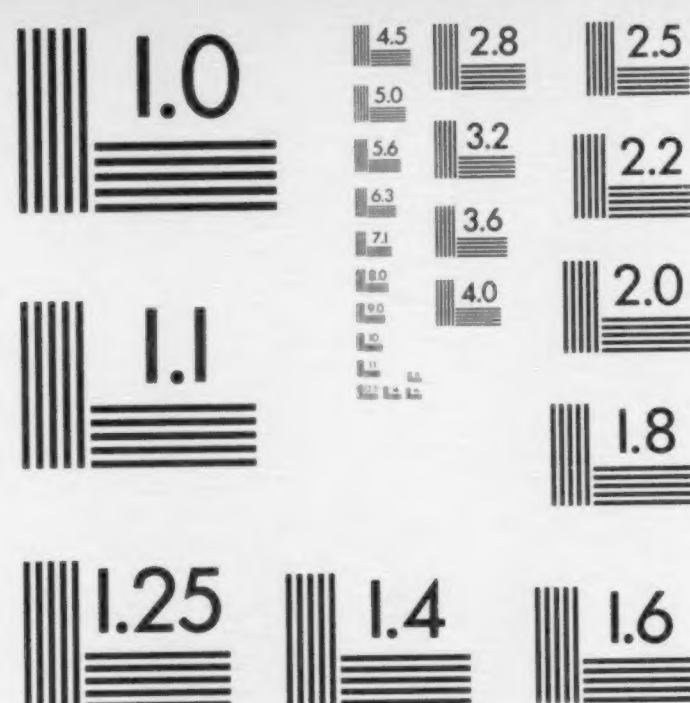
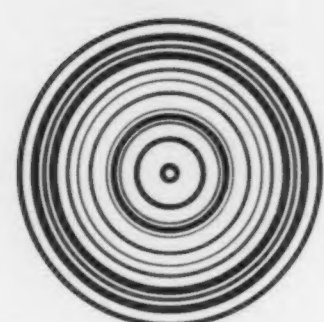
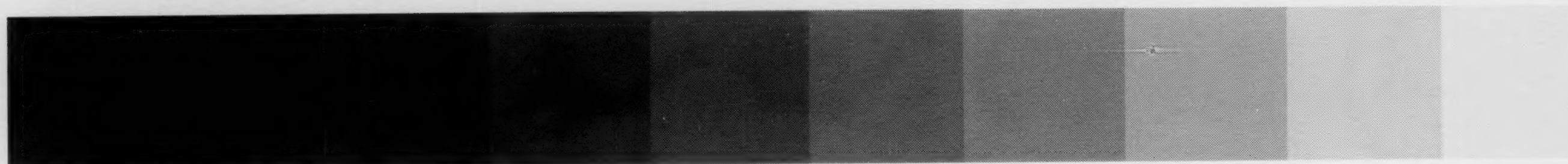
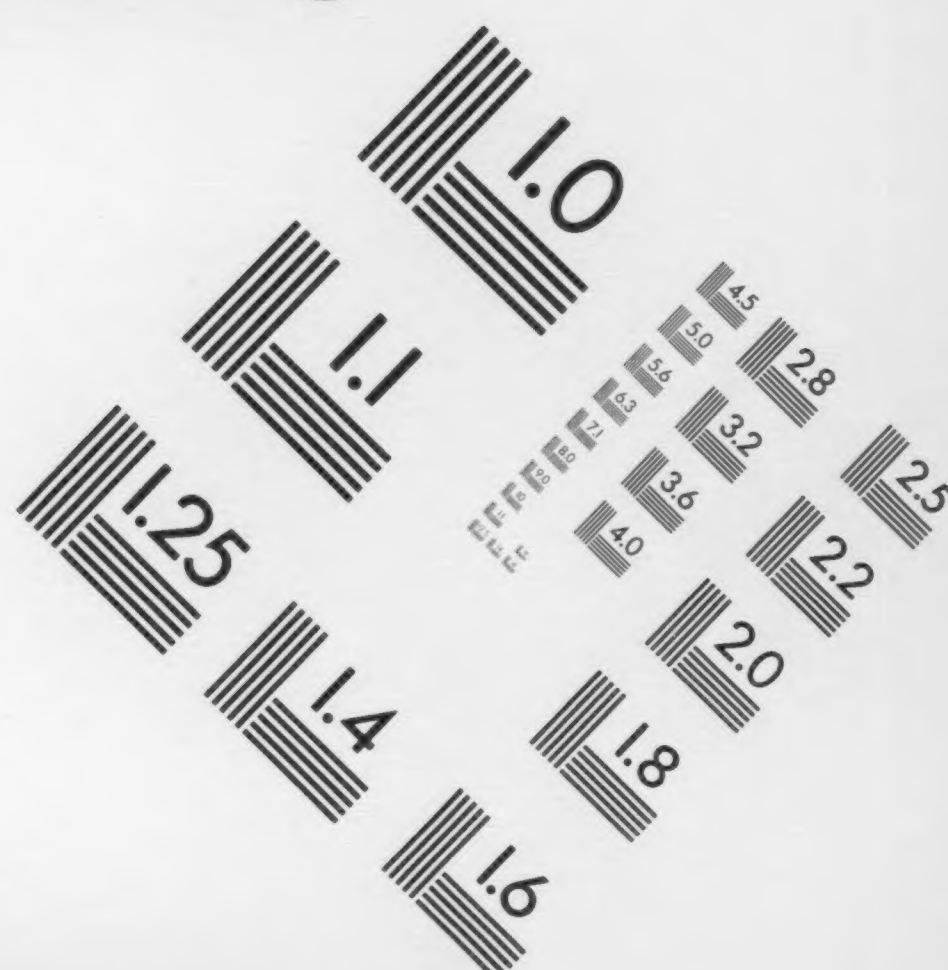
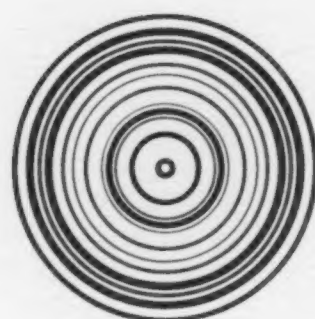
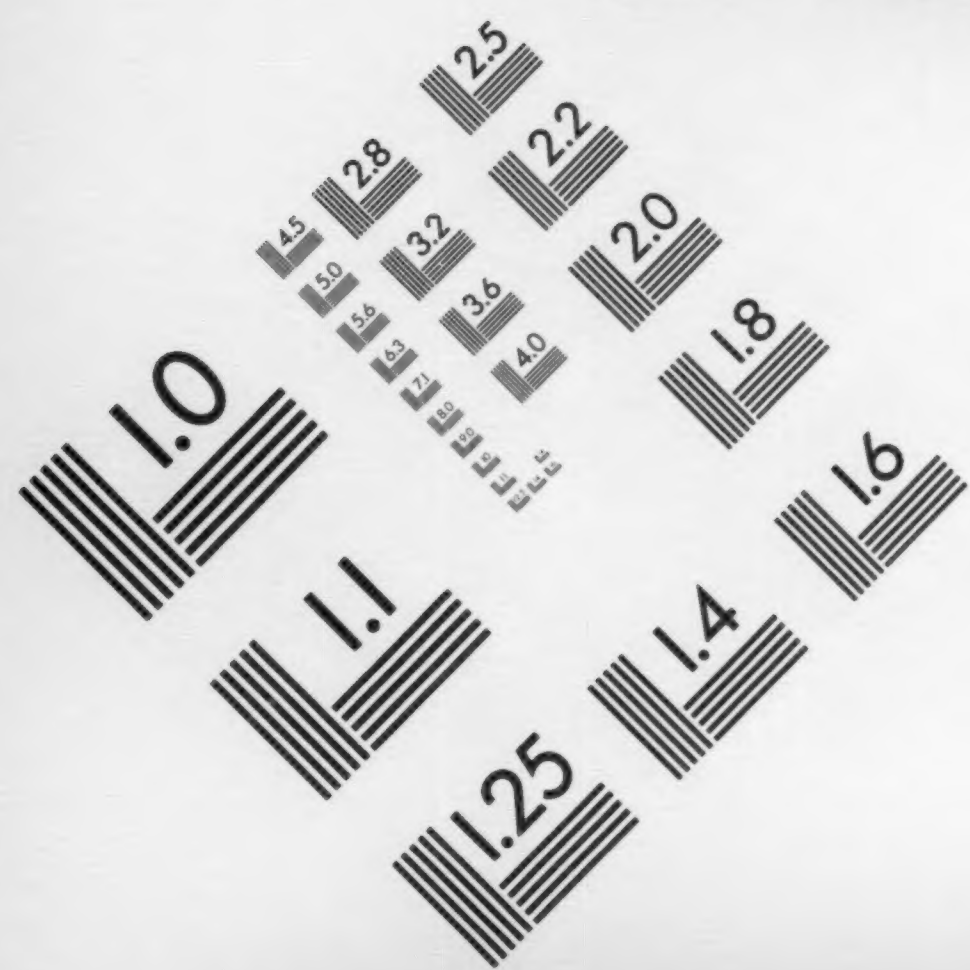

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 @ Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

THE Germantown
COTTON CONTENT

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2004-1882.2

**Sharkansky, Abraham
Michel.**

**Kol Nidre: historishe
operetta in 4 akten
Varsha, 1907.**

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1882.2

Sharkansky, Abraham Michel, 1869-1907.

Kol Nidre : historishe operetta in 4 akten

Varsha : [Yudishe teatr-bibliotek], 1907.

40 p. ; 21 cm. Yudishe teatr-bibliotek ; No. 3

1. Operettas. 2. Inquisition--Spain--Drama. 3. Yiddish drama.--lcsh
I. Poland-Warsaw

ID: NXYH02-B932

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: 106211

Reduction ratio

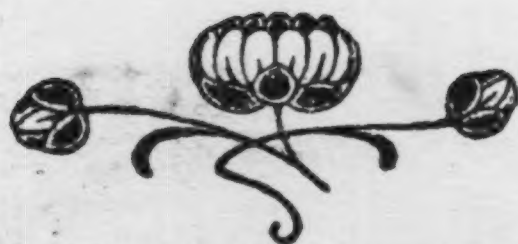
X 10.0

כל
נדר

היסטארישע אפערעטע אין 4 אקטען

יין

מ. ש.

КОЛЪ НИДРЕ

Историческая оперетта

въ 4 дѣйствіяхъ.

Варшава 1907.

Тип. Н. Старовольскаго Гусля 12.

די פערזאנען:

אלטאנאם : קעניג פון שפאניען
בארטעלא : האפזענגער
פאלום : גרויס אינקוויזיטאר
עלויירא : זיין מאַטער
בענעדיקטוס : יעוואים
מארגאריטא : נאנע
דיענא :
פראנצישקא : די ענגער ביי עלויירא
קערקער מייסטער :
העראלד :
אפיצער :
דיענער ביי פאלום, ריכטער, פאושען, סאלדאמען,
פאנען-טרענער, יעוואיםען, פאלק.
עס קומט פאר אין מאדריד צור צייט פון דער
אינקוויזיציאן.

ואלדעס
מארגאריטא
אויפגעפאלען
אויס הארשט
סילט
דאס אלטע
דינאסטיע
אויס וואוינלעך

ערשטער אקט.

(איינע שטראסע, לינקס טשנט פוילום-הויז און קירכען, פון דערם
הערט ויך געוואנג און קלאנגען, באר זינגט אין דער קירכע)
באר : העלף אונז גאט, בעשיץ אונז נאך
די ביזט אלעס אהנע דיר וואס זענען מיר ? !
בעשיצע אונס אלע ... (פאלק ערשיינט פון דער קירכע)
וואס געבט עס דען וואס איז דא געשעהן ? ! (ביים)
איזט יעמאנד געבוירען אין קעניגס הויף
אדער גאר פערלארען, געהט עס נון צום שטרייט
זאגט איהר ליבער לייער צו וועלכען צוועק
האט איהר אייך היינט פערזאמעלט ?
זעהט נור דער פאטער פאלום קאסט הער,
דער בעקאנטער העראלד קומט אן (אויספרייט הערשער)
העראלד : הערט אויס איהר ליבער לייער
אין פעסט איהן גראסעס, איז הייט.
דער קעניג ווירד היער באלד ערשיינען
צור פראצעסיאן ווירד ער קאמען, און אלע פראסט
אויך מיט איהם דא הער פערזאמעלט
צום געבעט זייט איהר געלארען היער,
נון געהט און קומט דריי שמונדען שפעטער,
צו דאנקען גאט און אונזער רעטער.
באר : אה, פויערט היינט, ליבער לייער
דיעזען גראסען פעסט,
און דאנקט דעם קעניג, אונטערטאנען
די זארגען נור פערגעסט
עס לעבע, עס לעבע, אונזער קעניג אונד אויך אלע, נו, שרייב :
ווינאט ! ווינאט ! עס לעבע די ערדע פון לאנד ! (ביים)
און אלע קעמער זאלען געהן צום בראנד !
אה, נור צום בראנד ! צום בראנד !
שרייב אלע ווינאט ! פיר שפאניען לאנד ! (ביים)
(אלע אב, אויפפרייט דינא, פראנצישקא)

דיענא : שנעלער פראנצישקא, שנעלער!

פראנצישקא : וואס איז? וואס יאגסטו מיך, וואס ווילסטו?

דיענא : הינט וויל איך אסך זאכען; ערשטענס בין איך א קרומט,

וויל איך געהען אין קורלע, צווייטענס וויל איך זעהען די פאר-
ראדע. איז וועט דאס זיין א פאראד? דו ווילסט דען וואס פאר
יום טוב הינט איז? עס איז אנגעפעהרליכער יום טוב? מען האלט
נאך אין איהן פויקען, איז איהן טרעממען, און איהן קלונגען, עס
איז אסין יוב... יוב... ווי אזוי הייסט עס? אסין אסין
יובלעאום! היינט ווערט 14 יאהר זינט מען האט די יודען
ארויסגעטריבען פון שפאניען, און ווילסטו וועמען מיר האבען צו
פערדאנקען? דער פאמער פאולוס! דאס הייסט דעם גרויס-
אינקוויזיטאר! איז האט ער זי געברענגט און געבראכט, אז עס
איז געגאנגען ארויף! נו וואס שטעהסטו? וואס פרייעסט דו
זיך נישט?

פראנצישקא : וואס זאל איך מיך פרייען, אז עלווירא איז פאולוסעס
מאכטער און פרייט זיך נישט, און איך, וואס מין פאמער איז נישט
קין גרויסאינקוויזיטאר, זאל איך מיר אפשר נאך שמעלען
שאנצען?

דיענא : פאר וואס נישט? איז, ווען איך בין עפס אנרויסער מאן
וואלט איך אזוי געמחן, הינט וואלט איך ארויסגעטריבען די
יודען און געמאכט א באל, און מארגען וואלט איך זי הייערער
אריינגענומען און הייערער געמאכט אבאל, און אזוי וואלט איך
געהאלטען אין איהן באלעזען (טאנצט ארום).

פראנצישקא : זעהט גור, ווי פרייהליך, ווי לוסטיג ער איז!

דיענא : פאר וואס נישט? וואס פעהלט מיר? געוונד בין איך,
עססען קאן איך, שלאפען קען איך, שכלהאב איך, און אקום אז
איך וויל קריגע איך אויך... נו וואס נאך פעהלט מיר? פאר וואס
זשע זאל איך נישט זיין פרייהליך? (טאנצט ארום).

פראנצישקא : נו, און אונזער עלווירא ארט דיר נישט, וואס זאל איז
אזוי טרויריג?

דיענא : עס ארט מיך יא! איהר פערליכעניש קאסט מיך אשמוק
געוונד! איך זאג דיר די ווארהייט פראנצישקא, אונזער עלווירא
איז גוט ווי די העלט, שעהן ווי א טלאך, גור דאס וואס זי ליבט
דעם האפזונגער בארטעלא, אס דאס איז איהן אנגליק! איז, ווען
איהר פאמער זאל דאס ערפאהרען, ווינט איך מיר נאך נישט אין
איהר הויט צו שמעקען!

פראנצישקא : וויעפיעל דאס ארבע קונד לידעט דורך איהר פא-
מער! ווען קומט ער צו איהר? ווען בעזוכט ער זי? איינמאל

אין איהר און אויף ווי לאנג? — 6 מינוטען און שוין! נאך מיט די
ביכער און די מאטער אינסטרומענטען דאס איז זיין בעשעפטיגונג.

דיענא : הערסטו! דערפאר איז ער דאך אזוי גרויס געווארען, דען
פערנעס נישט, אז אמענש איז ביי 80 יאהר א יוד און אין אשינעס
פריה מארגען נישט ער זיך אשטר אונטער, און מדינת אוני-
פאר דער אינקוויזיציע, מעהר פון אלע, עס געהט דאך איהם
קין זאך נישט אן, דאס ווייב איז איהם געשמארבען פאר פער-
דרום — אדאנה איהם! אקונד איז איהם געבליבען און מוסשעט
זיך — וואס געהט עס איהם אן, אבער איך... זאגט ער! —
בין גרויס אינקוויזיטאר! אס אזוי ווערט מען גרויס, וואס דען
אזוי זיך מיר? טאג און נאכט נאך מיט ליובקעס און געשניטען,
דאס מול אויף אונזערע שונאים! ער איז איהן איינערנער מענטש!
האסטו געהערט, ווי ער נישט זיך אזא זאג קאלטבלייבט, נעסט
איהם און פערברענט איהם!.. און אס האט מען איהם גענומען,
און אס האט מען איהם אריינגעלייגט אין קעסעל אריין און ער
סמאלעט זיך שוין.

פראנצישקא : אד, שרעקליך! די גומע עלווירא זאל האבען אזא
פאמער! זי איז דאך, זא ויס, זא מילד און ער זא גרויזאם!

דיענא : דערפאר איז ער דאך אבער איהן אמהר אינקוויזיטאר,
און ווען עס זאלען אסך אזעלכע זיין, וואלט דאך שוין גוט
געווען.

פראנצישקא : אה דיענא! זעה, ווי פערשיידענע אונזער עלווירא,
איז פון איהר פאמער! ער ויצט ביים קעניג יובעלט און פרייט
זיך און זי ויצט אללין צו הויז, איהר געזוכט איז זא בלאס,
איהרע אויגען מיט פון וויינען, זי דענקט גור פון איהם, פון
איהר געליכעסטען בארטעלא, קום דיענא! לאמיר איהם אויפ-
לען און איהם ברענגען צו איהר.

דיענא : זאל איך פלייכט געהן צום קעניג און איהם ברענגען צו
איהר?

פראנצישקא : נין, ער איז יעצט, נישט ביים קעניג! מיר וועלען
איהם געפונען ביי איהם און דער הייס, קום! (זי וויל געהן).

דיענא : ווארט נאך אויס! אזוי געהט מען עס פערבט אקורכע? מיר
נישט, דיר נישט? ווי האפט מען עס נישט אונט ווארט אין מיל
אריין אין אזא טאג.

פראנצישקא : נון, גוט! וואלען וויר קנייהען און לאמיר בעסען
נאט פאר אונזער גומע עלווירא.

דיענא : נון, גוט! און איך וויל בעסען פאר דיר (ביידע אב, אויסטרייט
ביינעדיקטום, מארגאריטא).

בענעדיקטום : נו, וואס וואלען זי מיר איינעמליך זאגען ?
מארגאריטא : (לאנגזאם) איך מעכטע ווינשען, מינע ווערמער וואלען
 גרייכען ביז צו די אהרען דעם גרויס אינקוויזיטארס, דען עס איז
 זא וויכטיג, זא וויכטיג ! ...

בענעד : און וואס זאל דאס זיין ?
מארג : איינע הימל שריינדע זינד האב איך ענטדעקט ...

בענעד : נו ... נו ... זא רעדען זי דאך !

מארג : אבער זי מיסען צו אלעס מיין ביסעל געדולד האבען, דאס
 בומבלען אויף דער שטראסע האט מיר זא ערשימערט !

בענעד : נו זאגען זי דאך אסאל צום מיידעל ! וואצו די פילעלע
 רעדענסווארטע ?

מארג : ווען זא, זא זאגען איך ליעבער גאר נישט, לעבען זי מיר
 רעכט וואהל (ווייל געהער) .

בענעד : שמעקן זי דאך אסאל (אמארט) די מארגארעטא שינע עטוואס
 וויכטיגעס צו וויסען ... נון, אלזא, וואס וואלען זי מיר זאגען ?

מארג : איך די מין ליעבער גאט ! ווען איך זאל אסאל שטערבען,
 דאן ווינש איך מיר, דאס דיעזע גוטע טהאט זאל מיר איינגע-
 רעכענען ווערדען ! היינט געה איך אויף דער שטראסע, איך בין
 דאך נור איינע שוואכע פרוי, אבער איך די מין ליעבער גאט !
 וואצו לעבט דען דער מענטש ? ווען נישט גוטעס צו טהון ...
 געסטערן איזט מינע נאכבארין געשטארבען, זי וואר שוין בינאהע
 60 יאהר ... נון איך ליגע ... זי וואר נור 57 יאהר ... אבער איך
 בין דאך נור איינע שוואכע פרוי ! איך די מין ליעבער גאט ! ווי
 קאן מאן דען זא שלעכט זיין אונד איינעם מענטשען נישט העל-
 פען ! איך בין די גאנצע נאכט געבען מינע נאכבארין געזעסען.
 זי האט אין איהר הימלע זא פילעל דומהייטען צוזאמען געשפראכען,
 זי האט זא געשרייען אונד געליארט, דאס עס האט מיר גע-
 שוידערט הערענד, דענקט איך נור ווערמער, פריינד, זי זאגט
 צו מיר: מארגארעטא ! איך בין קיינע קריסטין, נור איינע יודין,
 איהר גלויבט איהר האבט שוין אלע יודען פאן שפאניען פער-
 יאנט ? דומהייטען ! ...

בענעד : אה, נון, דאס זינד קיינע דומהייטען !

מארג : אבער עס איז נאך גאר נישט ... זי האט זאפילעל געפלוידערט
 דאס איך קען עס גאר נישט נאכזאגען, עס גיעבט זאגט זי ווער
 פילעל יודען אין שפאניען די האלטען זיך איינס געהיים ! אונד איהר
 אנפיהרער איזט איין גרויסער אונד בעריהמער מאן ! (זי קוקט זיך
 אום) דאס איזט דער קעניגליכער ענגער בארטיגער !

בענעד : בארטיגער !

מארג : דענקט איך נור, ווען דאס זאל וואהר זיין ! איך דאכטע
 מיר, מארגארעטא, זא וואס דארפסט די נישט פערשיינען אונד
 זא בין איך באלד צו איהנען געלאפען אונד עס אלעס ערצעהלט
 האב איך נישט רעכט געטהאן ? ווייז זינד דאך אלטע בעקאנטע
 (קיצעלט איהם) נישט וואהר ? ..

בענעד : ווער גוט ! ווער בראו ! אלזא געהען זי ליעבער מארגע-
 ריטא אונד קאמען זי מארגען ווערדען אונד ווען זיזא
 אביסעל צייט האבען, זא שפאניענערען זי נאך, וואהין בארטיגער
 געהט, צו וועס ? און וואס ער מאכט ? איך ווערדען עס איהנען שוין
 אבראנקען !

מארג : איך עס איזט דאך יא מינע פפליכט, ווען דער מענטש
 לעבט זאל ער דאך מיין פראמער קריסט זיין, נון לעבען
 זי וואהל, איך געה שוין, היינט איז דאך מיין פריערטאג .

בענעד : גאט זאל איך זענען !

מארג : איך די מין ליעבער גאט ! היינטיגער פאטער ! דיעזע נאכט
 ווערדען זי מיר דאך בעוועגען ? נישט וואהר ? איך די מין ליעבער
 גאט ? (אב)

בענעד : זאל עס מעגליך זיין ? בארטיגער איין אנפיהרער פון
 געהימטע יודען ? איך גלויבע קוים, אב אים גאנצען
 לאנדע זיך איין איינציגער יודע פונדעט, דיא וועלכע ווייז נישט
 פערבראנטען, האבען ווייז גענצליך פערטריבען פאס לאנדע !
 אונד ווי זאל עס זיך נאך געהימטע יודען פונדען ? זא אדער
 זא, איך מוז עס מעלדען דעם גרויסאינקוויזיטאר אה !
 איהם ווייז דיעזע נאכריכט גוט שמעקען, דען ער האסט
 דען בארטיגער ווי דען מוידט, אונד איך ווערדען אויך ראבין
 עטוואס פערדינען, אונד פיליכט ענטדעקען איך ווייזקליך זא
 מיין פאטער געהימטע יודען, זא האבען איך די געלענענהייט קארדינאל
 צו ווערדען. האן, הא, הא (אב). (אויפטריט עלווירא, מערשלייערס,
 שוים אין קירכע) .

עלווירא : בארטיגער ! בארטיגער ! איך מוז איהן זעהן, איך
 מוז איהם ווארנען, אבער ווא זאל ער זיין ? אונד ווא זינד מיר-
 נע דיענערשאפט, איך האבע זיזא דאך נאך איהם געשיקט, איך מין
 הערן, ווארום שלאגסט די זא שטארק ? היינט איזט פריערטאג,
 אלעס ווייז אין דער קירכע קאמען, פריעהליך ווייז דער קנאכע
 זיין, לוסטיג דאס מערבען, דיא גלאקען קלינגען, דיא ארגלען
 שפילען, נור איך איינע בין זא מרויירט, איך גאט ! וואצו
 בין איך געבאדען ? מינען פאטער קען איך נישט—אונד דארף
 איהן נישט ליעבען אונד מינע מוטער ? אה ! ווען מינע מוטער
 זאל יעצט קענען זעהן, זי ווייז וויינען, וויינען מיט בייטערע

מרעהרען! אה! איך בין דאס אונגליקליכסטע געשעפף אויף
גאטעס ערדבארען! איך מראגע אין הערצען איינע וואונדע, וועלכע
ווייזט נייע פערהילט ווערדען! אה! איך הערע שרייטע! עס איז
מיין בארטעלא! (אויסמירט בארטעלא)

בארטעלא: מינע געליעבטע עלווירא! (אומארטונג)

עלווירא: מיין בארטעלא! איך האבע דיר שוין געזאגט איבעראל.
בארטעלא: דינע דיענער האבען מיר שוין ערצהעלט, איך פאר
דיר גיכט צו הויז, וואו בין הער געלויפט, אבער ווארום ביסט
די וואו בלאס? וואו נידערגעשלאגען?

עלווירא: איך ברענגע דיר קיינע גוטע נאכריכט! היינטע דיר גע-
ליבטער! בארטעלא דו האסט איינען געפעהרליכען שלויסן פלינד!
בארטעלא: ווער איז דער פלינד פאר וועלכען איך בין היינטע וואו?
עלווירא: דו קענסט איהם, עס איז מיין פאטער, דער דיר צו
פעררערען וועט!

בארטעלא: דיין פאטער? האט ער פילעליכט פון אונזער היינט
ליבער ערפאהרען!

עלווירא: דאס גיט! אבער געסטערען בין איך אין מינעם
צימער געוועסען אונד האבע איהם פון דינע לייערער געווינגען,
אין אנפאנג האט ער דאס רוהיג אויסגעהערט, דאן וואונדע ער
מיט איינעם מאל פלייערראט! אונד מיט איינער דיסטערען
שטיממע שפראך ער צו מיר! קינד! זינגע גיכט דאס לייער,
עס איז מיין פלינד, וועלכער דאס געשריבען האט אונד איך
ווערדע וויסען ווי איהם צו פערניכטען!

בארטעלא: פריכטע גיכט ויסער ענגעל! דיין פאטער קאן מיר
גיכטם טהון, דען ווי מעכטיג ער איז, וואו שמעה איך דאך איבער
זיין געוואלד! דען דער קעניג איז מיין פריינד.

עלווירא: אה, געליבטער בארטעלא! דו קענסט מינען פאטער
ער איז מיין מעכטיגער מאן אונד ווען ער איינמאל זיין ווארט
געגעבען האט איינעם צו פעררערען וואו איז זיין אונגליק נאה!

בארטעלא: האבע נור קיינע אנגעט לייערע עלווירא! דיין פאטער
איז מעכטיג! אבער גיכט געגען מיר! איך פליהע זיך מעכ-
טיגער געגען איהם, יעצט אבער מוזט דו מיר ענטשולדיגען
געליבטע! איך בין אין דער גרעסטער אילע הער גענעלויפטען,
איך מוז באלד צום קעניגליכען פאסט ערשיינען.

עלווירא: וויסט דו היינטע אייך אין דער קירכע זינגען?

בארטעלא: איך קאן דאך גיכט אנדערש, אלוא לעבע וואהל גע-
ליבטע נאך דעם פאסטע זעהען וויר אונס הייערע.

עלווירא: געה אין פרייערען, גאט שטיצע דיר! קאסט, איך בעני-

לייטע דיר, בארטעלא, (ביידע זיגן), (אויסמירט פאלוס בענדיקטוס פון
דער קירכע)

פאלוס: אימער דאס אלטע שפריכווארט, בענדיקטוס! גיכט אלעס איז
גאלד וואס עס שיינט, אין גיכט יעדער ווער אין דער קירכע
קאסט איז איהן קריסט.

בענעד: דאס שטימט, הייליגער פאטער!

פאלוס: אבער פון געהימע יודען פערזאמלונג האב איך געמאלט
געזעהנט, נאך איינמאל וואס האט דיר די פרוי ערצהעלט?

בענעד: דאס בארטעלא איז אנפיהרער פאן געהימע יודען
איז, דאס עס גיעבט פערזאמלונגען אונד גאטעסדיגעסט
ווערדען אבגעהאלטען, וועלכע ביי מוידעס שטראפע פערבאטען
איז.

פאלוס: איך ווערדע עס ענטדעקען! ברענגען מוס ער, איך וויל עס!

בענעד: אבער דער קעניג לייעבט איהם וואו!

פאלוס: מעג איהם לייעבען ווער עס וויל! איך בין קעניג, ווען עס
זיך אום די עהרע דער קירכע האנדעלט! וויסטו בענעדיקטוס!
ער האט אונס דען גאנצען האף פערניכטעט! זיין איינפלוס איז
שערליך! עס איז וואהר, איך בין געפירכטעט, אבער
ניעמאנד לייעבט מיך הייער, איהם דאנענען לייעבען אלע, דאס
פאלק, דער אדעל, דער קעניג, אונד ערסט דו ווייבער! די
זינד פאן זינעם זינגען גאנץ בעצויבערט.

בענעד: אבער ווי זאל מען דאס אייגענמליך אנפאנגען? גלויבען
זי דאס לאסט זיך, וואו ליכט מאכען? איז ער געהימע יודע, וואו
איז עס זיכער איינע שווערע אויפגאבע דאס צו איבערצייגען.

פאלוס: דומהייטען! יע שווערער דער קאסט דעסטא וועסער דער
זינג! איך האסע דיעזען בארטעלא שוין לאנגע, אין זינעם ווע-
זען לייענט עטוואס, וואס מיך צום צימערען מאכט! דאך געדולד
מוס מאן האבען! יעצט אבער גילט עס צו האנדלען! בענע-
דיקטוס, שפייגלעך איהם נאך, יעה וואהן ער געהט אונד אויך
ווען עס זאל איינע לאנגע צייט דויערן, וויר דארפען די הא-
נונג גיכט פערלירען עס ווירד אונד עס מוז אונס געלינגען,
אונד געלינגט עס אונז!.. בענעדיקטוס! ביי אלעם הייליגעם איך
מאכע דיר צום קארדינאל!

בענעד: איך דאנקע, הייליגער פאטער!

פאלוס: אונד נאך היינטע לעגען וויר דען ערסטען גרויזשמיין! הערע
בענעדיקטוס! היינטע בייס קעניגליכען פאסט האט בארטעלא
אויסגעפעהלט, דו פערשטעהסט, וואס דאס הייסט? בארטעלא
האט בייס קעניגליכען פאסט אויסגעפעהלט!.. דאך איך הערע די

גלאקען קלינגען צום געבעט, קאם (ביידע אב).
 (אויפטריט: פאלק, מיליטער, פאנעמערענער. מען מארשירט די ביהנע, זינגט ...)

כאר: מיט ליכטע שריט געהט פארווערטס נאך מיט מוסה,
 מארש קאמערעדען רעכטס לינקס מארשירען צוזאמען,
 פריי די ברוסט ארויסגעשטעלט,
 פיר דאס לאנד אונד גאטעס נאמען
 רעכטס לינקס מארשירען וויר צוזאמען
 פריי די ברוסט ארויסגעשטעלט
 שולטער אונד שולטער פרעזענטירט,
 זיך נישט פערלירט אלע מארשירט מיט ליכטען שריט
 האך פיר אונזער קעניג, פאר אונזער הערשער פון לאנד
 בעשיצע איהם מיט דינער האנד
 האלט אויף איהם דיין רעכטע האנד. (ביים: מיט לויכטע שריט ...)

א. ז. וו.)
 (אויפטריט קעניג, בארטעלע, פאזשען פון רעכטע זייט, בענעדיקטוס פאגלוס פון קירכע)

כאר: דא קאמט דער קעניג היער הער,
 פיר אונזער קעניג אונד פיר דיע קירכע
 מיר בעטן גאט שיצע זי אונד הימע,
 פון יעדען פיינד שיצע זי אונד בעהימע גאט דער שטארקער
 וויר בעטען דיר... א אמן!

קעניג: (זינגט) איך דאנקע איך מינע פריינדע, איך דאנקע!
 איך דאנקע איך אלע פיר דען עמפפאנג,
 לאסט אלע גלאקען קלינגען
 אונד די זענער זאלען זינגען
 מיט עהרע פורכט גענט דעם גאמען פאן איזאבעלא
 רהע איהרער אשע, נא פרייעט אלע דיעזען טאג מיט מיר

כאר: אימער אין פרייערען, אלע ווי ברידער
 פיר דאס לאנד צו שטרעבען מיט אלע גליעדער
 ניעמאלס זיך קלאגען. קיין שלעכטעס זאגען
 נאר דאן קענט איהר אלע גליקליך זיין!

קעניג: נון רופט, הויך לעבט אונזער לאנד! יא! יא!
כאר: האך לעבע, האך לעבע דער קעניג!
קעניג: נון רופט, האך לעבע אונזער לאנד! יא! יא!
כאר: דאנקט אלע דאנקט נור איהם!

קעניג: וויזאמ!
כאר: האך! וויזאמ! (ביים 8 טאל)

קעניג: האך לעבע אונזער לאנד! רופט מיט מיר!
כאר: האך, האך!

קעניג: ערעלע ריטער אונד בירגער פון מאדריד וויר פרייערען הימע
 דען זינג אונזערער קירכע! אונד מיט שמאלץ קענען וויר
 פערזיכערען דאס אין אינווערעם לאנדע איהם אלעם קאטהאליס אונד
 גלויביג, זא וואלען וויר אונזער קעניגין מוסער, מיט עהרע-
 פורכט גערענקען, רהע איהרע אשע! אונד נון רופט מיט
 מיר אלע, האך לעבע דאס אנדענקען פאן דער קעניגין איזא-
 בעלא!

אלע: האך! האך! האך!
פאגלוס: מיין ערהאבענער הער אונד קעניג, אונד איהר ליעבעס
 פאלק פון מאדריד! הערט אויך פאן מיר איהן באאר ווארטע!
 הימע איהם טאג דער אלגעמינער פריידע, יעדער גוטע
 קריסט דאנקט איהם טיעפען הערצען דער גאטהייט פיר אלעם
 גוטע, וואס זי אונזערעם לאנדע געטהאן האט, אויך איך בין
 הימע אויסגערעוועהנליך מונטער, איך בליקע העראב אויף מיין
 פערנאנגענעם לעבען אונד זעהע, דאט עס נישט נוצלאן פערלארען
 געגאנגען, איהם אבער איהם עס וואס מיר הימע בעטרעכט,
 היער אונזער אונד איהם דא איהן טאן איהן זענער אונד דער איהם
 עס צו העלכעם איך א פאאר ווארטע זאגען וויל. יא, זעהר גיטטיג
 וויל איך גענען איהן זיין, דאך דארף איך מיר איהן מינער נישט
 נישט צו ווייט הינענציען לאסען, בארטעלא! דו ביזט עס צו
 העלכעם איך שפרעכען וויל! דו ביזט דער ליעבלינג דעם
 קעניגס, דו ביזט דער בעסטער זענער שפאניענס, דאס אלעם
 איהם וואהר! איהם אבער איהם נישט וואהר דו ביזט דאס
 קינד, וועלכעס די קירכע אין איהר הייליגען שאַט אויפגענומען
 האט, דו ביזט פיעל מעהר דער אונדערדיגע זאך דיענס אונד
 ווירדיגע פאטערס!

בארטעלא: ווי זאל איך דאס פערשמעהן? אונד וואהרן זאל דאס
 ציעלען?

פאגלוס: נור אויף די ווארהייט, וויכע מיר נישט אויס! זאגע מיר!
 ביזט דו איהן קריסט?

בארטעלא: יא, דאס וויסען זי!
פאגלוס: יא איך ווייס עס, אונד דאך וויל איך דו זאלסט מיר מינע
 פראגע בעאנטווארטען, ביזט דו איהן קריסט?

בארטעלא: יא איך בין קריסט! ווען איהן קריסט הייסט דער-
 יעניגע, וועלכער נישט ליגט, נישט בעשייענט, נישט נאך
 מענשענלעכען ווכט, דאן בין איך קריסט אונזער מינען קריסט!
 ליכען ברידער!

קעניג: אבער גראסאינקוויזיטאר, בארטעלא האט נייע גרונד געגען-
בען אין זייןער פראמינקייט צו צווייפֿעלן, ער איזט אויפֿרײַטשט
אונד בעזונט אָלט די הייליגע קירכע.

פאולוס: אונד דאָר מיין הער אונד קעניג, וויל איך איהגען די
קלארטע בעזונט ליפֿערן, דאָס מיין צווייפֿעל ניכט אונגע-
רעכט איזט; וואָ וואָר דען בארטעלא, ווען אלעס איזט שלאָסע
דאָס גרויסע און הייליגע פֿעסט געפֿיערט האט? אונד ווי קאָסט
עס, דאָס גראַדע היינט איזט ער זאָ בלאָס אונד גירערנע שלאָגען?
איזט עס ניכט דער בעסטע בעזונט, דאָס ער מיט דעם פֿעסט
אונצופֿירענען איזט? דאָס ער איזט גרונדע ווינעס הערענעס דאָר
אין יודע געבליבענען איזט? יא, נאָך מעהר! פֿיליכט איזט אונזער
פֿרידענטאָג פֿיר איהן פֿיעל מעהר אין טרויערמאָג!.. איזט עס ניכט
וואָהר, בארטעלא?

בארטעלא: איך ביסט זי, הער גראסאינקוויזיטאר! ווען זי סוף אין
איינער זינדע בעשולדיגען וואָלען, זאָ וואָנען זי עס פֿריי ארויס אבער
אויס מייןער געזונטספֿארבע צו שלעסען, אויב איך קריסט בין
אָדער יודע! דאָס איזט ניכט ווירדיג פֿיר זי הייליגער פֿאָטער!

פאולוס: ניכט ווירדיג זאגסט דו? לעזע איך עס ניכט אין דינען
אויגען?.. איזט עס ניכט מיט פֿאלער שריפט אויף דינע שטונדע
געשריבענע דאָס דו געקענט ביזט?.. ווי? דו בארטעלא ווילסט
ניכט דאָס וויר דיעזען מאָג פֿיערען וואָלען, זאָ געה פֿאָן היער!
ווילען היער קיין אונצופֿירענע געזונטער זעהן, איך אבער
מיין הער אונד קעניג, מוז איך זאָנען דאָס איינער ליבעלינג
דאָרף אונד ווירד אויך היינט אין דער קירכע ניט זינגען!

בארטעלא: אבער גרוסאינקוויזיטאר, וואָס וואָלען זי? לאסט מיך
דאָר ענדליך פֿיר דען קעניג אונד פֿיר אלע די פֿערזאָמעלטע
מינע בעשולדיגונג הערען... לעבע איך ניכט קריסטליך אונטער
מינען קריסטליכען ברידערן? בין איך דער קירכע פֿרעמד? זאגט
עס מיך דאָר ענדליך?

פאולוס: איך דאָבע עס דיר געזאגט אונד וואָל עס דיר אויך צור
וואָרונג זיין! היינט דיר בארטעלא! דיא עהרע דער קירכע
שטערט מיך פֿיעל העהער אלס מיין ווילע, העהער זאָגאר אלס די
גונסט דעם קעניגס! דאָס בלייבע איך דיין געגנער, זאָ לאָנג
מיין הערען עס דיקטירט! איך, זאָוואָהל אלע אינקוויזיטארען ער-
קלערען אונס אין דיעזעס מאָגע, אלס דינע שטרענגסטען ריכטער,
פֿאר וועלכע דו רעכענשאַפט ווירסט אבעגען מיסען אויף אלע דינע
טהאָטען! (צום קעניג) עס איזט וואָהר איהר וויט מיין הער אונד
געביעטער! איך אבער בין גאָטעס דיענער, אונד בעהיפֿטע
מינען פֿלאַץ אלס זאָ איינער!

קעניג: גענוג, הער גראסאינקוויזיטאר! די עהרע דעם מאָנעס
שטעהט צו דיר אום שטרייטניקטען אונטער אונס צו ערהע-
בען, וואָלען וויר ליבער אין די קירכע געהן אונד זי הייליגער
פֿאָטער, גיעבט אונס איינער זענען, קאָסט ליבערעס פֿאלק, איך דו
בארטעלא! (אלע געהן)

פאולוס: (שטויסט אָב בארטעלא, קעניג אָב). צוריק בארטעלא! נור פֿאר
נומע קריסטען איז דער איינגאנג אין די קירכע פֿריי!

כאר: וואָס בעדייטעט דאָס? וואָס איז אזוינס געשעהן

בענעד: פֿאָרט, ניט דאָ איז דירן אָרט!

כאר: נו פֿיהרט איהם פֿאָרט! נו פֿיהרט איהם פֿאָרט!

בענעד: דען ער איז געהיטער יודע!

כאר: נון פֿאָרט מיט דיעזען קעמער

ניכט דאָ איזט זיין אָרט

אין קערקער שלעפט איהם אלע

צום פֿערברענען איהן זאָפֿאָרט,

וואָרום נאָך שטעהט איהר אלע?

פֿאָקט איהם אויף דער שטעלע!

בארטעלא: וואָס איז דען דאָס? אָה זאָגט מיר.

כאר: וואָרום שטעהט איהר נאָך אלע

פֿאָקט איהם אויף דער שטעלע!

בארטעלא: ערגריפען מיר, וואָרום? האָ! — וואָרום? האָ!

זאָגט, וואָרום טהוט איהר דאָס, איז דען דאָס קיין זינד?

כאר: וואָס וויל דער קעמער, הערט איהם אויס!

בארטעלא: אָב איך בין קריסט, ווילט איהר וויסען.

זאָ זאָג איך איך גאָנץ פֿריי,

איך שווער ביי גאָט, ביי מיין געוויסען.

דאָס איך בין מינען גלויבען טריי;

וואָרום קוועלט איהר מיר זאָ זעהר?

בין איך דען קיין מענטש גלייך מיט איך?

וואָרום דיעזע שונדע, ערקלערט מיר, זאָ וואָס וואָנען

מיך פֿערקלאָגען און איך זאָל שווייגען איזט דאָר אונטערהערט.

בין איך דען קיין קריסט?...

כאר: נין, נין!...

בארטעלא: איהר פֿלאָגט מיך אומנוסט

כאר: נין, נין!

וואָרום פֿלאָגט איהר מיך זאָ זעהר?

בארמעלא :

איב איך בין א קריסט ווילט איהר
וויסען ?
זא זאג איך איך גאנץ פרי ;
איך שווער ביי גאט אונד ביי מיין
געוויסען,
דאס איך בין מינען גלויבען מיי .
יא מיי, דאס שווער איך !

כאר :

גלויבט איהם נישט נאך, נאך !
— אה לאסט איהם געהן ...
ער איז קיין יודע
גלויבט איהם נישט, נאך נאך ...
— ער איזט איין קריסט
איהר מיינט איהם אומזיסט ...
הערט נישט זינע קלאגען
ווי קען ער נאך וואגען אין דער קירכע ארמן צוגעהן .
בינדט איהם די הענדע, מאכט פון איהם איין ענדע
פאן דעם יוד צוריק, צוריק, צוריק, זא פארט !
פארט מיט דיעזעס קעמער, מיט איהם פארט !
אין דער העללע איזט זיין ארט
שלעפט איהם, יא שלעפט איהם, געשווינדן פארט (אויפטויט קעניג) .

קעניג :

האלט !.. שעסט איך, אינעם מענשען זא לייך צו מהון ; איהר
האבט געוואגט געגען מיין בעפעהל, אך ווי שטנדיך אונזער-
הערט, פאן דער קירכע איהם פערזעהרט, ער איזט איין קריסט
אונד דער קעניג נישט איהן אונטער זיין שוויץ !
נא בעגריסט איהם, וויל ער איז מיין פריינד !

כאר :

פאר אונזער קעניג און פאר דער קירכע
וויר בעטען גאט שטענדיג זיין און היטע (ביס)
גאט דער שטארקער וויר בעטען דיך
נון שרייט ווי וואט, ווי וואט ! פיר שפאניען לאנד (ביס)
נון שרייט אלע, נון שרייט אלע
ווי וואט ! פיר שפאניען לאנד !

(קעניג פיהרט בארמעלא אין קירכע, בעגנדיקוס שטויסט איהם צוריק ער
פאלט . פאלט שטעלט זיך מיט איין פוס אויף איהם . פאזיציאן) .

פאר האנג פאלט .

צווייטער אקט .

(נאך ביי עלווירא, ביי אלע פיהרען רינגלען צו פערשליעסען .

פראנצ' : (פוזט דאס צימער) . דיענא, דיענא ! (אויפטויט דיענא) .

דיענא : וואס איז ? וואס איז שוין וויעדער ?

פראנצ' : אונזער עלווירא די גומע העררין ויצט דאס די אויגען
צום הימל געריכטעט, איהר געזיכט זא בלאס !

דיענא : ווייסט זי שוין, וואס ס'איז פארגעפאלען ביי דער קירכע ?

פראנצ' : בעהיטע גאט ! ווער וועט עס איהר דען ערצהלען ? דען
גומען בארמעלא ליעבט זי ציפיעל .

דיענא : אלזא געה שטעל און דאך אהער בארמעלאין די ווייסט דאך
זא ווען ער קומט ווערט זי מונטער !

פראנצ' : יא, אבער פילליכט קומט היינט אהער דער מלאך המות ?

דיענא : וועמען מיינסטו, דעם פאטער איהרען ?

פראנצ' : אוי, ער איז שוין וואלאנג נישט געווען .

דיענא : דערפאר האב קיין מורא נישט, דען ווי זי האבען זיך בין
יעצט נישט געמראפען, אזוי וועלען זי זיך ווייטער אויך נישט
צוזאמען מרעפען .

פראנצ' : אוי, ער איז מאקע איין אמתר מלאך המות ; די ווייסט
גאר נישט ווי פריינד איך האב איהם, איך וואלט בעסער געווען
דעם מייפעל איהרען !

דיענא : דער פאר האב איך איהם ליעב, פונדעסטוועגען וואלט די
ווען זא ער קומט אהער איז ער צו איהר אזוי גוט האטש
געהט איהם ארויס אלע זינע ציין, מען קען מינען אז ער האט
גאר קיין גאל נישט .

פראנצ' : אז קיין געזונד זאל ער אויך שוין נישט האבען .

דיענא : דאס שאט נישט !

פראנצ' : אוי, ווען איך זאל קיין מורא האבען פאר גאט וואלט איך
איהם אריינגערוקט א מעסער אין הארצען .

דיענא : און איך וואלט איהם ארויס געשלעפט זינע צימער פון

טויל! נור וואס מיינען דיר די אלע רייד! נעה רוף בעסער אהער בארמעלאן.

פראנצ' : איך נעה שוין ווי לויפט קעחרט זיך צוריק! אוי דיענא! איך האב דיר גאר פערנעסען צו דערציילען, — נעכטען רופט מיך צו עלווירא און גיט מיר דאס קייטעלע, זעהסטו?

דיענא : אוי, עס איז דאך א גאלדענעס! טאקע אמתדיגע גאלד, און וואס מיינסטו האט מיר בארמעלא געמחון, — דאס לעצטע מאהל ווען איך בין אזוי געשמאנען אין דרויסען און האב אכטונג געגעבען אז דער מלאך המות זאל גיט אריין קומען, דו וויסט דאך ווע- מען איך מיינ, דעם פאטער איהרען, רופט מיך פלוצים אריין בארמעלא און נעמט ארויס ארינג מיט א דיעסאנט, אז עס האט מיר אויף פערבלישטשעט די אויגען.

פראנצ' : טאקע? אנו לאמיר איהם זעהן!...

דיענא : ווילסטו איהם זעהן, וואלט דו דאך אבער גיט דערשרעקען. וויש דיר פריער אויס די אויגען, זעה (צייגט איהר דאס רינג).

פראנצ' : אוי נעם איהם צו, איך ווער בלינד!

דיענא : האסטו געזעהן א בחור, א יונגמאש?

פראנצ' : אוי ווי שוין דער רינג איז!

דיענא : איא, איא שוין, וויסטו צו וואס ער האט מיר איהם געגעבען?

פראנצ' : צו וואס?

דיענא : צו אמרויער.

פראנצ' : צו אמרויער, ארינג!...

דיענא : נין, נין! גיט צו אמרויער, ער האט געזאגט אז דאס איז אמרויער רינג! ... נין אויך גיט! דאס איז ... איך ווייס גיט ... ער האט געזאגט איך זאל עס האלטען פאר מיין פלה!

פראנצ' : דאס זעלבע וואס עלווירא האט מיר געזאגט; ווען זי האט מיר געגעבען דאס קייטעלע האט זי מיר געזאגט אז דאס איז איך א ...

דיענא : יא, אז דאס איז אמרויער רינג איז דאס אמרויערקייט!

פראנצ' : וואס הייסט אמרויערקייט?

דיענא : דאס הייסט אז מען פערבינדעט זיך מיט דער קייט טרויערע- מען; אוי פראנצישקא ווען דו ווילסט מיט מיר חתונה האבען דארף מיך אנראשען געלד נישט קאסטען.

פראנצ' : פאר וואס?

דיענא : וויל איך האב אנומען פריינד א גלח, וואס האט מיך אזוי ליעב אז ער שטארבט נאך מיר האט ער מיר צוגעזאגט אז ווען איך וועלען חתונה האבען אפילו אין מיטען דערנאכט טאכט ער

מיך חתונה אהן געלד.

פראנצ' : נין, דיענא! אוועלכע זאכען דארף יעצט גיט לענען אין זינען, זעהסטו דען גיט אז אונזער עלווירא איז אזוי קראנק?

דיענא : יא דאס איז אמת, יעצט גיט, אבער שפעטער וואס וועט זיין שפעטער? אה ... זי שווימט! ... אז מען שווימט איז גוט, געשווינגען הייסט גערעדט! אדער איך וויל מיך אויף דעם גיט פערלאזען, איך וויל ביי דיר א משכון אז דו בלייבסט מיניע אויף עוויג. שא, וויסטו וואס? לאמיר זיך ביטען, נא דיר מיין רינגעלע און געב מיר דען קייטעלע ... נא דו! טאכסטו אכט?

פראנצ' : יא מיר ביטען! (רועט).

דיענא : בינד מיך מיט דען קייטעלע.

בלייבען מיר אויבונג א צווייטעלע.

איך שענק דיר מיין רינגעלע,

איך בלייב אויף עוויג דען רינגעלע (בייס).

פראנצ' : נו קום מיט מיר אין דער קירכע אר-

און שווער מיר דארטען טרייע צו,

אז דו וועסט מיר איבער עהרליך זיין

לעבען וועלען מיר אין פרויערען און אין רוח.

דיענא : און אז שענקען וועט אונז גאט מיט א קינדעלע

עס זאל מיר שוין זיין פאר זינע פנים.

פראנצ' : די טאמע וועט וואשען דאס ווינדעלע

איך פיהל שוין ווי עס שמעקט זא וויס!...

ביידע : בינד מיך א. ז. וו. ... (שאנצען אב. אויפטריט עלווירא).

עלווירא : אד נאט! ווארום בין איך זא טרויעריג, דרויסען שינט דו

זאנע העל, וואסער אונט עס אויף דען פערל נור אין מינעם

הערצען הערשט איין עוויגער ווינטער! בארמעלא! דו העלער

שוין אין מיין דונקעלעם לעבען! ווארום קען איך דאך גיט פיר

אללער וועלט אומארמען? ווארום כוס איך די העלע פלאמען אין

מינעם הערצען ערשטיקען? איין עוויגער פלוך לאסטעט אויף

מיר! איך בין די טאכטער דעם גראסאנקוויטאָרס אונד מוס

די וינדע מינעם פאטערס ביסען (אויפטריט דיענא).

דיענא : ער קומט, ער קומט!

עלווירא : ווער קומט, בארמעלא!

דיענא : נין איינער פאטער! אבער אין דער גרעסטער אהלע לויפט

ער אהער! איך כווי שטיין אין דרויסען און אכטונג געבען אז

בארמעלא זאל יעצט נישט אנקומען (אב).

עלווירא: אך מין הערץ ערטרענע דין שיקואל מיט געדולד! עס איזט מין פאטער (אויפטריט פאולוס מיט א שאכטעל).

פאולוס: אה! וואס מאכסטו מין קינד? מינע זיסע עלווירא! קאממע אומארם דינען פאטער (וי געהט אונזיליג) מין קינד! דא האב איך דיר געבראכט איין געשענק (נעמט ארויס אשור-עריל) דיעזע פעריל האט די קעניגין איזאבעלא געטראגען, דער קעניג האט זי מיר פאר דיר געשענקט, געהטע און הענגע זי אן דינען שיינען האלו (ער וויל זי איהר אנטהון זי לאסט נישט) וואס? ביסטו מיט דיעזען געשענק אונזערערען?

עלווירא: איך ווערדע דיעזע פערלען נישט טראגען, פאטער!

פאולוס: ניכט? אונד ווארום? זינד די ניכט שוין גענוג? איינע קעניגין גיין זינד די ווירדיג געוועזען אונד די ווילסט זי ניכט? עס מוז דאך איינען גרונד האבען.

עלווירא: דאס זינד קינע פערלען פאטער! דאס זינד טרעהרען! דיעזע האסטו געפישט ניכט פון וואסער, זאנדערען פון פליער, פון פליער דער אינקוויזיציאן!...

פאולוס: וואנסטו די עס צו דינען פאטער זא וואס צו שפרעכען? **עלווירא:** אה, צירנע ניכט פאטער! איך בין דין קינד איך מוס עס דיר זאגען! זאנסט ווערדע איך פאלש זיין!—ווארום? ווארום האט דיר דער קעניג מיט דעם געשענקט?...

פאולוס: ווארום פראנסטו? האבע איך וועניג פיר דאס לאנד אונד דער אינקוויזיציאן געליכטעט? איזט מין נאמען ניכט פערשרי-בען אין בוך דעם קעניגס אונטער דער ערשטען מענערן שפא-ניענס?!

עלווירא: אה יא פאטער! אין בוכע דעם קעניגס ביזטו גוט, ווער גוט פערשריבען—אבער דאמט אויבען אין הימעל, דאמט איזט אויך איין פיעל גרעסערער קעניג אונד דער שרייבט אויך אין בוך... גלענצט דער נאמע פאולוס אין הימעל אויך?..

פאולוס: וועלכע ווערטער? ווער האט עס דיר געלערנט?

עלווירא: אונד ווער האט דיר געלערנט, דאס נאם פערלאנט מענ-שען אפפער? אה נין, פאטער! אונזער ערלעזער לערענט אונז צו לעבען דעם געשענען ווען ער אויך אונזער פלינדע איזט.

פאולוס: דאס טהון וויר אויך! אבער די יודען די זינד ביי גאט אויך פעהראסט אונד די דארף מאן ניכט לעבען אונד לעבען לאסען.

עלווירא: אה נין, פאטער! ווער איין הערץ, איינע וועלע האט, דער לעבעט אלע מענשען גלייך, וועלכסט איין טהיער איין ארמעס געשעפף איזט עס איינע זינדע צו קוועלען, איבערהויפט איינען מענשען, איינען ברודער דער דאס וועלכע רעכט האט צו לעבען

ווי איך ווי דו—אונד איהם נור איבער ווינען גלויבען צו פער-ברענען? אה דאס איזט גרויזאם פאטער? דאס איז שרעקליך! יא פאטער! גרויס!.. פורכטבאר גרויס, איזט דינע זינדען ווי קון האסטו ברודער-מאד בעגאנגען, אום גלאנץ אונד עהרע האסטו די דיר פון דין פריהערדיגען גלויבען ענטזאנט אונד מיט אפפער, מיט אומצעהליגע אפפער האסטו דין נאמען געבראכט, זא ביי-טע אום פערציהונג, אום גענאדע! הערונטער מיט דינעם אינקווי-זיטארישען שענדליכען מאנטעל! ווער א מענש מיט אלע מענשען גלייך! בארויזט אונד הונגערט זאלסטו וואנדלען וואו די געבייטער פון דינע געשטעטע ברידער ליגען אונד דאמט ווינען, ווינען דאס די גאנצע וועלט מיט דיר מיטווינען זאל... יא ביטע אום גנאדע אום פערציהונג ביי איהם, ביי'ם אלמעכטיגען פאטער אין הי-מעל!..

פאולוס: עלווירא! זא שפריכסטו דו? זא שפריכט איינע קריסטין? אין איין וועלכען מאן רעדעט איין קינד צו ווינען פאטער אה דו אונגעהארי... עלווירא! מוזטו דיר נישט גליקליך שעצען דאס איך צו זא איינען האהען ראנג געשטיגען בין?!. ... אויס איינען גייריגען פערפאלגטען יודען בין איך גראסאינקוויזיטאר געווארען פאר וועלכעם זאגאר דער קעניג ציטערען מוס אונד די ביזט דא-מיט איינצופרידען! אלס ביישפיעל מינער מאכט געהטע דיר דאס, וועלכעס זיך אונלעגנסט ביי דער קירכע אבגעשפיעלט האט מיט דעם זענער בארטעלא, ער איז ערשינען מיטן קעניג און פאלק ביי דער קירכע איך האבע שוין לענגסט אויף איהם איי-גען פערדאכט דאס ער געהימעט יודע איזט, אונד בין אין פאלגע דעסען געגען איהם עפענטליך ארויסגעטרעטען און וואס דענקסטו וואס וואר דאס ענדע, ער מוזטע די קירכע ביינען! דער קעניג האט צוואר פאר איהם געבעטען, איך אבער בין דאך אויף מיין רעכט בעשטאנדען אונד ניכט גאנגעגעבען, דאס מין קינד, גענט מאן מאכט!

עלווירא: אונד דאס גענסטו מאכט? אונד דיעזעם פערשאפט דיר פערניגענען? אה פאטער! וואס האט דיר דיעזער יונגלינג גע-טהון, ווארום וועסטו איהם צו פערדערבען?

פאולוס: דאס איזט מינע זאכע! איך טהע מינע פפליכט אונד פראגע געמאנדען אום איינען ראטה, דאך וואס זעה איך, דו ווינסט?!. ... מין ארעמעס קינד!

עלווירא: ארעמעס קינד רופסטו מין?!. ... אה נין, פאטער! איך בין רייך! רייך אין לעבע אונד שמערץ! איך האבע איינע וועלע, איין הערץ! איך בין דאס קינד מינער פערשטאנדענער מוטער! ניכט די מאכטער דעם גראסאינקוויזיטארס דו האסט ניע געלעבעט

אונד קאנסט אויך ניע ליבערן, נור הערשען, בעפעלען! מיט
 מענשען לעבען צו שפילען דאס האסטו געלערנט! דארום פראגע
 מיך נישט ווארום איך וואו מירוידיג בין, איך מוז מירוידיגן, ענייג
 מירוידיגן ווייל איך בין דין קינד! דין אונגליקליכעס קינד! (אב.)

פארלום: ווער האט זי דיעזע שארפע שפיגלעך ווערמער געלערענט!
 ווי קאסט עס וואס זי וואו אונקרוסטליך דענקט! יא, עס
 איזט מינע שולד, מינע אייגענע שולד! ווערמער איך טאג אונד
 נאכט אין דער אינקוויזיציאן בעשעפטיגט בין, האט זי געהיט
 אומגאנג מיט זאלען ליטען, וועלכע זיכען איהר הערץ פאן מיר
 אפצוגעגען. זי געגען מיך אויפציהעטען. אבער ווארטעט! איהר
 זאלט איך איבערצייגען, דאס איהר די רעכנונג אהנע דען ווירטה
 געמאכט האבט, איך מוז זי וועהן מעגליך, יא שטונדליך מוז איך
 זי וועהן אונד זיכען איהר קינדערליכע ווערער פיר מיך צו גע-
 ווינען. אה יא עלוויירא! מראצערס דו מיך וואו הארט אנגעשפרא-
 בען האסט! קען איך דיר דאך נישט צירנען דען אים גרונדע
 גענאמען ביזטו דאך איין גוטעס לעבענסווירדיגעס קינד אונד
 דארום זענען איך דיר ביי אין דער עוויגער אונגליקליכקייט.
 אטין (אב.)

דיענא: (לויפט אריין) הא, הא, חא, חא, אוי, האט זי איהם געגעבן א
 פארציע!.. איך בין געשטאנען אין איין ציטערניש אז בארמעלא
 זאל נישט אריין קומען, אוי, ווען ער קומט אהן אויף דער הייסער
 שעה טאכט ער פון איהם אזאק בינער, נאך זי האט זיך מיט
 איהם אפגערעכענט מאקע ווי מיט א טאטען, דערפאר האב איך
 זי מאקע ליבע; ווען איך זאל זיך נישט שעמען האלט איך איהר
 אקויש געטהון, דאס הייסט, ווען זי זאל זיך לאזען!.. אהא מען
 קומט, דאס מוז געוויס זיין בארמעלא; איך האב א געבענשטען
 פונגער, אזוי ווי בארמעלא וועהט נור איהם אין דרויסען אזוי
 ווייסט ער שוין אז ער מעג אריין קומען (ער רופט פסט... פסט... אויפמירט
 מארגאריטא) א שווארצער חלום אויף איהר קאפף, וועלכער רוח האט
 איהר דא אנגעטראגען? זאגט נור וועמען דארפט איהר?

מארג: אבער שרייען זי דאך נישט וואו, מיין יונגע! עס איזט יא איין
 נע ווירע.

דיענא: וואס פאר א זינד?.. א זינד הייסט ווען מען קומט אריין
 צו יענעם און מען פארענט זיך נישט אן (אפארט) איך מוז מיט
 איהר מאכען קורץ און שארף. — זאגט נור, ווילט איהר שוין געהן.
 צו איהר וועט ווארמען ביי איך וועל איך ארויס ווארפען?

מארג: אד דו מיין ליבער נאם!..

דיענא: דער ליבער נאם קען איך דא העלפען נאך קרעכען.
מארג: דאס איזט יא נישט רעכט מיין יונגע, נאם הייסט נישט וואו.

דיענא: נאם מען נישט הייסען און איך הייס יא! נאם איז דא קיין
 בעה"ב נישט און ער האט דא נאך נישט צו בעפעלען, און געהט
 פון דאנען!

מארג: נין, מיין יונגע! איך געה נישט!
דיענא: אז דו וועסט נישט געהן וועט מען דיר טראגען!
מארג: מיך האט נאם אהער געשיקט.

דיענא: נאם האט איך געשיקט? האט איהר פון איהם א קוויטעל?
מארג: איך שמעה יא אים דינסט דעם גראסאינקוויזיטארס!

דיענא: אזוי! איהר ווילט זיין איין דינסט ביים גרויסאינקוויזיטאר?
 (אפארט) אוי די אלטע האליקערע געפעלט מיר נישט, איך מוז שוין
 געהן בעסען עלווייראן אז זי זאל זי ארויס יאגען צום שטעל;
 ווארט דא אויס איך וועל געהן פארענען צו איהר קאנט בעקומען
 דעם פלאטץ דא (אב.)

מארג: איך האבע איהם אפמאל געזעהן אהערקומען און גראדע
 יעצט ועה איך איהם נישט היער (זי רופט) פאטער בענעדיקטוס!
 פאטער בענעדיקטוס! קומט אריין! (אויפמירט בענעדיקטוס).

בענעד: אבער ליבער מארגעריטא! ווי קאמען זי צו דיעזער איין-
 דעז? היער וואהנט יא די טאכטער דעם גראסאינקוויזיטארס.

מארג: איך האבע אבער איהם דאך אלץ געזעהן, איך בין דאך
 נישט בלינד.

בענעד: דאס איזט זאנדערבאר! אונבעגריפליך!.. דאך איך הערע
 שוין איך מוז וועג געהן, אלזא פארשען זי נאך דעם דינער פיליכט
 איז ער נאך אויך געהימער יודע אונד בארמעלא קאסט צו איהם
 נאך ערקונדיגען זי זיך גוט ווענען אלעס אונד ערפארען וויר
 דאס ער איז געהימער יודע, דאן ווערדען זי... מוטער!..

מארג: וואס? מוטער?..!
בענעד: דאס הייסט... מוטער איבער אלע שוועסטערין! (אב,
 אויפמירט דינא)

דיענא: הייליגע מוטער! געהט איך געוונדערהייט מיר דארפען נישט
 קיין שום דיענסטען, און געהט פון דאנען!

מארג: אבער דו האסט מיך נישט פארשטאנען יונגע, איך שמעה
 אין דיענסט יא, ביים גראסאינקוויזיטאר!

דיענע: אזוי איהר זענט שוין א דיענסט? האט איהר דאך שוין גע-
 קראגען די פלאץ, וואס זשע נאך ווילט איהר?

מארג: אד דו מיין ליבער נאם! איך בין יא אויף וואו איין הייליגען
 פלאץ! היער וואהנט יא די טאכטער דעם גראסאינקוויזיטארס קען
 איך פיליכט מיט איהר שפערען? (זי לאזט זיך געהן, ער לאזט נישט).

דיענא : ווארט נור אויס הייליגע מוטער! עלווירא האט יעצט קיין געדולד אונד איך האבע קיין צייט מיט איך צו רעדען, אין הערם אויף צו דולען א קאפף און געהט איך! ווילט איהר בעקומען דעם פלאץ געהט צום גראסאינקוויטאר און בעקומט דעם פלאץ מיט איהם אדער אהן איהם, ווי אזוי איהר ווילט!

מארג' : (אפארט) ער לאזט זיך גאר נישט רעדען! קום אהער מיין יונגע, פירכטע נישט איך טהו דיר גאר נישט!

דיענא : אוי דאס איז איין אומריגע זאך! קוקט נור אן אפאר אוי-גען ווי ביי א מלאך המות.

מארג' : קאס הער מיין יונגע! דו ביזט דאך ווא איין שטער יונגע! איך ליעבע דיר ווא (קושט איהם) אך דו מיין ליעבער גאט!

דיענא : אוי א האליערע אויף איהר קאפף, קושט מיך און דושעט דעם רבש"ע.

מארג' : זאגע מיר נור שטער יונגע! קענסטו זינגען?

דיענא : צו איך קען זינגען? איך האב א שטימע פון א קאנטראבאס—וואס זאג איך פון א גאנצען טראגבאן! צוויי זינגער זענען דא אין גאנץ שפאניע איך און בארטעלא, און שוין!...

מארג' : (אפארט) בארטעלא? ער קען איהם? יא! פאמער בענעדיקטום דו האסט רעכט... אך בארטעלא דער זינגט ווי איינע נאכמי-גאל נישט וואהר? קענסטו איהם?

דיענא : וועסטו בארטעלא? א שעהנע פראגע צו איך קען איהם?

מארג' : האסטו מיט איהם אמאהל געשפראכען? יא? אך דאס מוז דאך איינע פריידע זיין.

דיענא : נישט געוויס האב איך מעהר פערנעניגען מיט איהם צו רע-דען ווי מיט איך.

מארג' : וואס? איך בין דאך יא די הייליגע מוטער!

דיענא : איך הער דיר ווי דעם קומער!

מארג' : ביזטו מיט איהם ווירקליך ווא בעפריינדעט? קאנסטו מיך פאר איהם פארשטעלען?

דיענא : וועסטו דיר פאר בארטעלא, חא, חא, חא, קוק אהן א חיה (לאכט) חא, חא, חא... אוי מינע קישקעס.

מארג' : לאכע, לאכע נור מיין יונגע דו וויסט אבער נישט ווער צום לעצט לאכען ווירד, איך בין גאר נישט ווא שפאט ביליג דאס דו איבער מיר לאכען וואלט! עס איזט וואהר ער איזט קעניגליכער זעננער אבער איך שטעה אים דיענסטע דעם גראסאינקוויטארס! איך געה צו איהם אונד ערעהלע דאס דו אונד בארטעלא זינד געהיטע יודען! אונד איהר וואלט עס בעצאלען מיט'ן לעבען (אב).

דיענא : (רופט איהר נאך) הייליגע מוטער!.. אוי וועה איז מיר וואס האט וי געזאגט?—איך בין געהיטער יודע! מעהר פעהלסט מיר נישט נור דער גראסאינקוויטאר ווא דאס ערעהלען, שוין!.. איך פערשפאר שוין חתונה האבען, איך דארף שוין נישט קיין קיטעלע, מען וועט מיר שוין אנטהון איזערנע קיטען אויף הענד אונד פיס! אבער איך פערשטעה נישט פאר וואס קומט מיר דאס? אמת איך האב טאקע ליעב בארטעלא, אבער מיך אליין האב איך דאך ליע-בער! איך מוז געהן צום גראסאינקוויטאר און איהם דערציילען די ליעבע פון בארטעלא צו עלווירא. און לאז מען אויף מיר נישט האבען קיין פערדאכט... גאר נישט, איך קען נישט! איך קען נישט פערראטהען מינע גומטע הערדן ווי וועט עס נישט אויס-האלטען און מיין פראנציסקא וועט מיך פארשעלען! נישט דיענא בעסער וואלט דו קראפירען איידער די גומטע עלווירא (וויינט, אויפטויט עלווירא).

עלווירא : ווירד ער קאממען? דיענא?

דיענא : יא גומט הערדן! פראנציסקא איז איהם געגאנגען רופען, באלד קומט ער.

עלווירא : ווארום וויינטו דיענא?

דיענא : איך וויל ווען איך זעה ווי בלאס איהר זעהט אויס, ווי געדערגעשלאגען! זאגט גומטע הערדן וואס וועט זיין דער סוף פון איינער ליבע?

עלווירא : פראגע נישט מיין פריינד! לאסע מיך דען אונגליקס בע-כער טרינקען אונד ווען אויך אס ענדע זאל גיפט זיין. איך וויל עס וועט איין שלעכטעם ענדע געהען! אבער איך וויל אלעס גלייכגילטיג ערמאנען, דיענא! בעט דו גאט פאר מיר, דען פיר מינע טרעהרן זענען די הימלען פערמאכט. (אויפטויט פראנציסקא).

פראנצי : ער קאמט! ער קאמט! בארטעלא קומט! (אויפטויט בארטעלא).

בארטעלא : אך מיין ליעבער עלווירא! (אומארמונג).

עלווירא : מיין בארטעלא, געלעבעטער מינער!

דיענא : פראנציסקא, מיר דארפען אליין פערשמיטן אז יעצט זענען מיר דא איבריג לאמיר זיך געהען דעם נאך (ביידע אב).

בארטעלא : ווי בלאס דו ביזט ליעבער עלווירא!

עלווירא : איך האבע מיך ווא געזעהנט נאך דיר! איך וויל אלעס זאגן דעם פארפאל ביי דער קירכע איז מיר נישט פריידע, זאגע מיר ליעבער בארטעלא, וואס וועט אויס דיר ווערען?

בארטעלא : פירכטע נישט געלעבעטע! וואס איבער מיך קאמען טאג!... איך וועל עס געדולדיג איבערמאנען, דער הימלעל

ווייל ניכט דאס אונזער שטאם וואל נענצליך צו גרונדע געהן. ווען
עלויירא מאן האט אונז פערנאנט, איבער ימים געטרעבען אין די
פלאטען געברענט, אונזערע געבעט-הינדער צו שטערן, אבער
ווייר לעבען דאך! אין די דונקלע היילען פערנאנטעלע איך מי-
נע ברודער, דאס ווארפען מיר הערונטער אונזערע מאסקען אונד
אנהע יעדער געפאהר בעטען מיר צו אונזער אלמעכטיגען גאט!
ער הערט דאס געבעט פון וויינע אונטערדריקטע קינדער!

עלויירא: אבער וואהין ווירד עס דין פֿיהרען! שוין האט דין די
קירכע אויס איהרע מיטע אויסגעשלאסען אונד ווען עס וואל גע-
לינגען דען געהימען פערנאנטעלע פלאץ צו פֿינדען א ברום די
פֿערלארען.

בארטעלא: עבען דעווער פֿארפאל ביי דער קירכע האט מיר נישט
מוטה אונד נישט פלענער פֿערשאפט, איך בין באלד דארויף צום
קעניג געגאנגען אונד איהם געמעלדעט דאס איך איינע נישט
קירכע בויען וויל, דער קעניג האט עס מיר ערלויבט אונד דאבן
נאך בעסערקט דאס עס איזט ווער רעכט פֿון מייער וועט וואס
איך איינע קירכע בויען וויל, דא איך פֿון דער סאנפאלעס קירכע
אויסגעשלאסען בין. אבער אין דעווער קירכע וועלכע יעצט
געבויט ווירד שמעקט איין גרויסעם געהימען, דען דאס ווירד
אלעס איינגעארבעט אויף איהן יודישעם בעטהויז דארטהין פֿער-
זאמלע איך אלע מייע גלויבענע ברודער אונד אנהע יעדער גע-
פאהר בעטען וויר צו אונזער גאט!

עלויירא: בארטעלא געליעבעטער! די געהסט דין אונגליק ענטקענען
פֿיליכט ווירד איינער פֿון דינע ברודער דין פֿערראטען?

בארטעלא: דאס קען ניכט געשעהן, דען נור איין קליינער טייל
פֿון מייע וואהרע גלויבענע ברודער וואהרע, שריי געבליעבענע
יודען, ווערדען מיט מיר אין דעווער געהימעלדעט קירכע היי-
איינגעהען אונד נאך איין געהימעט צייכען מאכט דאס דעם
איינגאנג פֿרי! עס זינד 2 ווארטע „פֿל-גדרי" ווער אין דער קיר-
כע קאממט אונד וויל אויפגענומען ווערדען דער מוז דאס לאזינגע-
ווארט „פֿל-גדרי" אויסרופען זאנעט ווערדעט ניעמאנד צו געלאזען.

עלויירא: אה! די שריי, יודישע וועלכע! אומרינגט פֿון פראכט אונד
גלאנץ פֿון קעניגליכע לייעבע, האסט די דאך דינען גלויבען ניכט
פֿערגעסען! בארטעלא! די ברום איין ענגעל! די ציינסט מיר
דעם רעכטען היינעם וועג צום הימעל! — ווא קאממע לאסע אונד
צוזאמען בעטען פֿיר די הייליגע גשמות פֿון אונזערע פֿערשטאר-
בענע עלטערען.

ביידע: (וויינען) זיכור אלהים את הנשמות המתורות!
זיכור אלהים די וואס זענען אומגעקומען פֿאר דין הייליגען נאמען.

עלויירא: מען האט אונד געברענט — געבראמען — געשענרעט!
נאך אן רחמנות, געפלאנט, פֿערהאטען אונזער בלוט.

ביידע: נעם ווערע גשמות פֿחת בגמי השכינה, תאמר אמן, אמן!
עלויירא: גאט געדענקע נוס דין שבועה צו יעקב דין קנעכט...

פֿערשפראכען וואססו איהם נאך אן צעהל
וויירד אימער זיין דין פֿאלק ישראל.

בארטעלא: ווער אצונד די גרויסע קננות
ווי דינע קינדער זענען גע ויר,
ווא פֿיעל קרנות — נאך אן רחמנות
געפאלען אלס אפפער צו לייעב דין געבאט!

ביידע: ווער אצונד פֿאר די הייליגע גשמות
בעטען ווער אצונד, פֿאמער אין הימעל
זיכור אלהים... (ביי אמן)... (אויסטריו פאולוס מארגאריטא בענעדיקטוס).

פאולוס: אה! אה! אה! אה! אה!

מארג: אה! די מין לייעבער גאט! (מארגאריטא און בענעדיקטוס שוב).

פאולוס: (צו בארטעלא) וואס מאכסטו הייער?

עלויירא: פאמער זי נוס, זי גענאדיג ער האט קין שולד!

פאולוס: ווא יעצט איז מיר שוין אלעס קלאר, דין אונקריסטליכעם
דענקען! דין אנגעהאראמקעט גענען דינען פאמער דאס האט
ער דין געלערנט.

עלויירא: נין, פאמער! הערע מיר ער איזט אונשולדיג.

פאולוס: אין דין צימער, מעדען! (פֿיהרט איהר צו איהר צימער)

עלויירא: איך שווערע דיר פאמער ער איז אונשולדיג!

פאולוס: אין דין צימער ווא איך דיר! דעווען מאן וויל איך
שפֿרעכען אונד די דארפסט דאבן ניכט זיין (ער שטויסט זי אין צימער,
פֿערינגעלט אלע מיהרען).

בארטעלא: ווארום דעווע אויפגענונג? אונד אונטער פֿערשלאסענען
מיהרען?

פאולוס: די ברום עס? די האסט געוואנט אין מין פֿריערליכען
הייז איינצודרינגען און מיר מין איינציגע טאכטער צו רויבען?

בארטעלא: איך דיר דין קינד צו רויבען?

פאולוס: יא די עלענדער! די האסט מיר געוואלט מין שאץ רוי-
בען! מייע איינציגע טאכטער, וועלכע איך איבער אלעס אין דער
וועלט לייעבע.

בארטעלא: לייעבע! די שפֿריכסט פֿאן לייעבע! די, וועלכער האסט
דינע אייגענע גלויבענע-ברודער מיט קאלטעם הערצען אויפגע-
אפפערט! אונד ווי איינע געבונדענע הערדע שאפע זי צור שלאכט-
באנק געפֿיהרט? די, וואסט דעוועס הייליגעס ווארט אויף דינע

אונגלייך ליפּען צו ברענגען דאָ, אין דעםען הערצען נור מאַרד
האַט אונד ראַכע וואָהנט! צונום איז ס׳רײַנע ליכטע בעקאנט
און לענגסט בײַ דער קירכע האַבע איך דײַנע קריסטליכע ליכטע
קענען געלערנט, ווען איך מיט דעם קעניג בײַ דער קירכע ער-
שײַנען בין אונד דו האַסט ס׳איך אין געגענווארט דעם גאנצען
פּאָלקס מיט אײַנע שטערליכע ליכטע פּערלעמרעם דאָס איך גע-
הימער יודע בײַ דעם! דאָמאלס האַבע איך ערפּאָהרען וואָס עס
הימסט בײַ דיר ליכטע. אַה, נאָך וואָנע נאָכט דאָס הייליגע וואָרט
אויף דײַנע אונגלייך ליפּען צו ברענגען דען דעוועס וואָרט איז
אין דײַנעם ווערטערבוך נאָכט פּערשריבען! פּאַטער פּאָלום! דו
בײַמ אײַן נידעריגער שורק, אײַן אכשיי דער מענטשהיט.

פאָלום: אַה! דו וואַנסט מיך, דעם גראַסאנקוויזשאַר זאָלע וואָר-
טע צו זאָנען? גוט, דו האַסט זיך אין דער העלע דעם לעווענס
געוואַנט אונד דו זאָלסט אויך איהרע מאַכט פּיהלען אײַן פּרטי-
דענס טאָג ווירד בײַ מיך זײַן דער, אין וועלכען איך דאָ פּער-
ניכטען ווערדע.

בארטעלא: דו, מיך? דאָס בײַמ דו צו שוואַך! גלויבסט דו דאָס
איך בין אויך אײַנער פון דעווע קראַפּטלאַזע אַפּפּער וועלכע ווירד
דורך דײַנע מערדערשע הענד צור אַפּפּער געפּאָלען? אַה נאָך! דו
בײַמ צו שוואַך מיך געגענווארט! אונד ווען איך זאָגאר יעצט
אויך אונטער פּערשלאָסענע מהירען בין, זאָ זאָנע איך דיר אויך דאָס
איך בין יודע אונד דו קאנסט מיך נאָכטס מהוין.

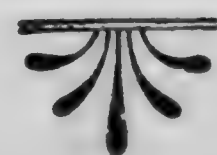
פאָלום: אַה דו עלענדער! דו האַסט דאָ יעצט אין דײַנע אײַגענער
נעץ געפּאָנגען דו נידער טרעכטיגער פּערפּיהרער!..

בארטעלא: וואָנע מיך נאָכט פּערפּיהרער צו רופּען, פּראַנע דײַן
קניג אָב איך זײַ פּערפּיהרט האַבע! רופּע דײַן קניג! וואָרום
אונטער פּערשלאָסענע מהירען? אויפגעבראַכען זאָלען דו ווערען!
(ער לויפט צו דער טהיר פּאָלום לויפט איהם נאָך ציהט בײַ איהם אַרויס די
שווערד לויפט איהם נאָך איבער די ביהנע).

פאָלום: וועג פון היער אָדער איך... אַה יעצט מוז איך פון דיר
אײַנע ענדע מאַכען (ער לויפט איהם נאָך איבער דער ביהנע, באַרטעלא
שרייט אום הילפע, עס לויפט אריין עלווירא, דיענא, פראנצישקא).

עלווירא: האַלט אײַן פּאַטער! האַלט אײַן פּאַטער! (אלגעמיינע פּאָויזיאָן
פּאָלום פאלט צור ערדע).

פּאַר האַנג פּאַלס.

דריטער אַקט:

(פּאַרצומער בײַ פּאָלום, אײַן מיט, 2 וועטעל, אויף דעם מיט שרייב-
געצייג, פּאָלום וועט, נעכען איהם שטעהט בענדעקטום).

פאָלום: בענדעקטום שאַפּע מיך דען באַרטעלא אײַם דעם וועג, אונד בײַ
נאָט איך בעגליקע דאָ! איך מוז איהם פּערניכטען דען עס איז
ס׳יין ראַכע נאָכט! אונד וואָס ס׳יך נאָך טעהר אויפגענט, אונד וואָס
ס׳יך בײַ צום וואָהנטן מריכט, איז דער געראַנג דאָס ער דער
געלויבטער טינגעס קונדעס אײַם, אַה ווען עס איז ס׳ינער מאַכט ווערע!
מיט טינגע 10 פּונדער מעכטע איך איהם ערווערגען! איך האַבע שוין
צוואַר פּיער יודען אונד קעטצער פּערברענט! אַבער איהם צו טיטען
ווערע פּיר מיך אײַנע הימלישע פּרימער! נון בענדעקטום! דו האַסט
פון געהיטען יודען פּערזאָמלונג געשפּראַכען, וואו זינד זײַ דען?
בענדער: ליידער מוז איך דו האַפּנונג אויפגעבען, מיט דעווען באַרטעלא
אײַם נאָכט צום מאַכען, דען ער אײַם קלוג אונד פּאַרוואַנט.

פאָלום: אַלוא, וואָס בלייבט צו מהוין?

בענדער: וויר מוזען אבוארטען, גלויבען זײַ מיך, דאָס דער פּוינעל
ווירד זיך שוין פּאַנגען, נאָך גערולד!

פאָלום: גערולד זאָנסטו? ווי קאן איך גערולדיג בלייבען, ווען איך זעה
דעם פּערראַטה אײַן טינגעס הויזע! ווי קען איך קאלט בלוטיג בלייבען
ווען עס קאָכט אונד ווער אין טינגעס הערצען! אַה! טיטעל אונד
העלע! וואָרום קאן איך איהם נאָכט מערען? בענדעקטום! שאַפּע
מיך אײַנען מאַן דער באַרטעלא זאָל מערען, ברענגע מיך
זינגען קאָפּף אונד איך בעצאהלע דיר מיט בלאַנקענדען נאָלד! מיט
בלייזענדע דוקאטען!

בענדער: אַבער גרויסאנקוויזשאַר! בערוהינט אײַך דאָך! זײַ האַבען יא
איהרע גאנצע קאלטבלוטיגקייט פּערלאָרען! איך שטעה נאָכט אב פון
אײַנעם טאָרד! איבערהויפט ווען עס האַנדעלט זיך אום דעווען
בארטעלא, ווען ער אײַם נאָך דאָכט געהימער יודע, אַבער דער
קעניג ווירד גראַסע נאָכפּאַרשונגען מאַכען, אונד אַס ענדע קען איך נאָך
טינגען קאָפּף פּערלירען, אונד דאָס אײַם זעהר שלום!

פאָלום: בענדעקטום, זאָ וואָהר איך פּאָלום בין, עס צינגט זיך אײַן
ליכט!

בענדער: נון ס׳יך זאָל עס וואונדערען, ווען זײַ קינגען גוטען פלאַן פּינדען
זאָרען!

פאָלום: בײַ אלעם הייליגען! דער פלאַן אײַם אויסגעצייכענט!.. וועצע
דאָך בענדעקטום! וויר שרייבען אײַנען ברייף.

בענערד: אן וועס הער גראסאנקווייטאָר?
פאלום: דאָס ווירטטו שוין באלד ערפאהרען, וועט דין נאָר אונד שרייבע!
 (בענערדקטוס וועט זיך שרייבען) שרייבע! אן דען קעניגליכען ווענער
 בארמעלא! וויר, שרייבער פון דיעזען ברייף זינד געהימע יודען
 אויס איינער זיכערער קוועלע האבען וויר ערפאהרען דאָס דער גראס-
 אינקווייטאָר זוכט דין צו פערערבען דאָרום הימע דין! דו דארפסט
 קיינע געהימע פערזאמלונג אבהאלמען!... דו שרייבסט בענערדקטוס?
בענערד: יא, הייליגער פאטער!... (לעזט) דו דארפסט קיינע געהימע
 פערזאמלונג אבהאלמען.
פאלום: נון ווייטער!... קיינע יודישע גאטעס דיענסט זאל אונזער
 דעססען שטאט פינדען! נאָר נערולד! פאלום איזט אלס, ער ווירד באלד
 שמערבען, דאן האבען מיר נישט מער צו פירכטען, און מיר בלייבען
 געהימע יודען, ביז אין דאָס ענדע אונזערעס לעבענס!... דו שרייבסט
 בענערדקטוס?
בענערד: יא, אבער פערציהען זי מיר מינע פראגע, וואס מינען זי
 דא מיט דיעזען ברייף? עס איזט פילע בעסער ווען וויר דאָס
 גענעטמיל איזט שרייבען ווערדען.
פאלום: דו פערשטעהסט מיך נישט! דיעזען ברייף שיקען וויר מיט
 איינע זיכערען פאטען וואָפארט הין, ער ווירד איזט אלס איינע וואהרונג
 פון זיינע פריינדע בעטראכטען, וויר אבער איבערפאלען וואָפארט זיין
 הויז, וויר פינדען דיעזען ברייף אין זינער טאשע אונד דאס זיט צום
 קעניג! דיעזער ברייף ווירד איזט איבערצייגען דאָס ער ווירקליך מיט
 געהימע יודען אין פערפינדונג שטעהט! אונד זאגאר דער קעניג,
 זיין בעסטער פריינד, ווירד איזט איך נישט רעטען קענען!
בענערד: דער פלאן איזט זעהר גוט, וואס טהון וויר אבער ווען בארמעלא
 ווירד דעם ברייף דורכלעזען אונד נאכהער איזט פערברענגען,
 אדער צערריסען וואס טהון וויר דאן?
פאלום: דאן?.. דאן איזט שלים!
בענערד: פערציהען זי מיר הער גראסאנקווייטאָר! דער ברייף מיינט
 נישט! דאס ווערדען וויר דו זאכע פערשליסען, ער ווירד עס
 ארעס וואהרונג פון זיינע פריינדע נעמען אונד זיך נאך מער הימען,
 נאך מער פארניכטונג זיין!
פאלום: וואס בלייבט אלזא צו טהון? זאלען וויר איזט זא אונזערשטראפסט
 וויפילן לאסען?
בענערד: הער גראסאנקווייטאָר! מיר בלייבט אויף איין געדאנק, ביי
 גאט ער איזט אין אונזערע הענדע!
פאלום: נון לאזט הערען, אונד איזט דער פלאן גוט, זא סאך איך
 דין ריך, אונד נישט נאך הימע קארדינאל.

בענערד: וויר מוסען איזט דאָס גענעטמיל שרייבען, וויר מעלדען איזט,
 דאָס אויך וויר זינד געהימע יודען! וויר זאלען צו גאט בעטען און
 וויסען נישט דעם פלאן וואָהין צו געהן, אונד דאָרום ביטען וויר איזט
 ער זאל אונד דען געהימען פערזאמלונג פלאן אנזעהען וויר בע-
 שטימען שוין איינע פלאן אונזערע לימע, וועלכע וועלען זיך אלס
 די שרייבער פון דיעזען ברייף אייפגעבען, אונד זא ווערדען וויר
 איזט אויף דעם בעשטימטען פלאן ערווארטען!
פאלום: ווען ער נאָר קאמט? וואס טהוען וויר אבער, ווען ער נישט
 קאמט ווירד?..
בענערד: אה, ווען ער נישט קאמט?.. (שמעקט טאבאק) דאן איזט שלים!
 אבער ווארטען זי איך האב שוין ווירדען איינען פלאן דאָס שווערסטע
 דאכט איזט איזט גלויבען צו מאכען דאָס די שרייבער פון דיעזען
 ברייף זינד געהימע יודען אונד דאָס געבט עס איין זייער ליכטעס
 אונד גוטעס מיטעל, דער ברייף דארף נישט זיין שפאניש געשריבען
 זאגערען העברעאיש, וואס מאן רופט לשון-הקודש אונד וואן ער
 איינען זאלען ברייף בעקאמט, ווירד ער זיכער קאמט אונד צו
 אונד דאָס פאלסטע צוטרעטען האבען.
פאלום: בענערדקטוס! דו האסט איין געטליכעס געהירען! יא, נאָר
 העבראיש אבער ווי פאנג איך עס נאָר אן? איך האבע שוין זא
 לאנגע קיין העברעאיש וואָרט געשריבען.
בענערד: פראגירען זי עס נאָר!
פאלום: יא, איך ווערדען עס פראגירען, פערזאכען! דען פערזאכען
 אונד פראגירען געהט איבער שמודיקען, אלזא איך וועל עס מאכען
 קורץ (ער וועט זיך שרייבען)... בחצר המלך אל ראש המשרדים
 (מורמעלט) בענערדקטוס, עס געהט.
בענערד: עס געהט, איז גוט.
פאלום: (שרייבט ווייטער)... יהודים אנחנו... אחינו (מורמעלט)
 בענערדקטוס! דער ברייף איז באלד פערטיג.
בענערד: קאן איך פיליכט אויך הערען וואס אין דיעזען ברייף
 געשריבען שטעהט.
פאלום: בענערדקטוס! נישט נאָר הערען זאגאר די ערקלערונג ווערדען
 איך דיר נישט שולדיג בלייבען. היער איזט ער פערטיג... (לעזט)
 אל ראש המשרדים ד. ה. אן דעם ערשטען זינגער, ברוך בן טוביה
 דאָס איזט זיין, אונד זיין פאטערס נאמען, בחצר המלך, — אין
 קעניגליכעס האַפּע דאָס איזט די אדרעסע אונד יעצט, בעניגט דער
 ברייף, יהודים אנחנו — וויר זינד יודען, אן מפרד הכהנים היינו
 לנוצרים, — נאָר אויס פֿורכט דער פריסטערשאפט זינד וויר קריסטען

געווארדען, אנהא אהינו לראות פניך הפצנו בכל לב, וויר ווינשען פאם
הערצען דין קענען צו לערנען, אבל לא נרע איה מקום כבוד אל
למען נשמור דתנו, אבער וויר ווינשען ניכט דעם פלאץ וואו נאם
צו בעטען, פכתוב בתורת משה—ווי עס שטייט אין תורת משה
געשריבען, נון בענדעדיקטום וואס זאגסטו אויף דעם בריעף?
בענער: אויס געצייכענט! איין מיטטער ווערק! אבער עס וואר
דאך מין פלאן פערנעמען וי ניכט הערר גראסאינקוויזיטאר!
פאולוס: איך רויבע קינען מענשען ווין פערדיענסט נאך היינט
זאלסטו דין ווינש עררייכען, דער בריעף איזט ווין מאדעס אורטייל!
נון בענדעדיקטום! לויפע שנעל אונד בעזארגע איינען באטען, זארגע
דאפאר דאס נאך היינט זאל דער בריעף אין זיינע הענדע ווין.
אבער שנעל! (ניעכט איהם דעם בריעף)
בענער: איך געה שוין! (בענדעדיקטום אב)
פאולוס: אה בארטעלא! ענדליך האבע איך דין אין מינע הענדע גע-
פאקט, ענדליך האבע איך דין! אונד איך ווערדע דין ערשטיקען,
דער טריאוסף איזט מינער! די קלוגהייט האט געווענט חא, חא,
חא! (אב, אויפמרוט פראנצישקא, דיענא, דיענער)
ביידע: פאטער פאולוס! פאטער פאולוס!
דיענער: וואס איזט! וועהם זוכט איהר?
פראנצ: מיר דארפען דעם פאטער פאולוס, וויר זינד דיענער ביי זיינע
מאכטער וי האט אונז געשיקט מיר זאגען איהם רופען, וי און גע-
פערליך קראנק!
דיענער: נון, וואס געהט עס מיך אן.
פראנצ: אבער וואו איזט דער פאטער פאולוס?
דיענער: ער איז אוועק געגאנגען.
פראנצ: קאטט ער באלד?
דיענער: ער קאטט באלד אין 6 שטונדען ארום! (אב)
דיענא: א שיינער באלד! אין 6 שטונדען ארום! אך! די אונגליקליכע
עלווירא, וויט דעם פארפאל ביי איהרעם פאטער אין הויז און וי אזוי
קראנק, די קענסט זיך פארשטעלען ווי וי האלט שוין, אז וי האט
אין געשיקט נאך דעם טלאך המות...
פראנצ: אונגליקליכעם קינד! בארטעלא האט וי שוין וויט אייניגע מאנע
ניכט בעייכט ער ווייט נאר גישט אז וי איז קראנק!
דיענא: אוי! ווי נעם איך אצור די אלטע מכשפה!
פראנצ: וועמען מינסטו? א... אך די מין ליבער גאט!
דיענא: אוי, ווען איך דערמאנ וי, זאל איך אזוי לעבען, ווי איך געהם איהר ארום
דעם גאנצען קאסטען ציין! און דלובע איהר ארום די איינען פון קאם!

פראנצ: וואס האבען מיר זיך דא אנדער געשטעלט מעהנען, ער איז
דאך דא גישטא קום לאמיר געהן!
דיענא: און וואס וועט עלווירא זאגען? וי האט דאך אונז געשיקט
נאך פאולוס!
פראנצ: שט... ווייטטו וואס לאמיר איהם איבערלאזען א קוויטעלע אז
עלווירא איז שטארק קראנק, וועט שוין דער מלאך המות אליין
קומען.
דיענא: נא היינטגעס טאל האסטו אויך געזאגט א קלוג ווארט (ער געהט
צו צום טיש). קוק! מינט און פערער, פאפיר, גלייך ווי מען האט
זיך גערעכט אויף אונז, נא, איך פערקאטשע די ארבעטל אין די גיטע
לשון. (ער וועט זיך שרייבען).
פראנצ: (פאטירט די ביהנע) נו שרייב! צום גרויסען און צום הייליגען
פאטער פאולוס! איינער עלווירא איז קראנק! שטערבליך קראנק!...
(וויינט) וי לעבט דעם גרויסען זינגער בארטעלא וי קאן אן איהם ניט
לעבען, (דיענא קוקט וי אן און לאכט) האט רחמנות אויף 2 ליבענדע
זינגע זעלען שטערט ניט ווער גלייך, (דערוועגס אז דינא שרייבט
נישט) וואס איז דאס, די שרייבסט ניט?
דיענער: וואס האסטו זיך צוויינט וואס? וואו ביזטו עס אין א קירכע?
אזוי שרייבט מען עס צו א מלאך המות; שטערט ניט ווער... האט
רחמנות... א נו ווען די דין נאך דא אנדער וועסטו שוין הערען
ווי איך וועל געבן לשון אז עס וועט איהם פיינסטער ווערען אין
זיינע אויגען, (עס געשייט) שרייב! צום גרויסען צום גראבען צום
שטארקען, א קרענק איהם אין בויך... נו וואו האלטסטו?
פראנצ: א קרענק איהם אין בויך!
דיענא: וואס מהוסטו? א קרענק איהם אין בויך דארף מען ניט
שרייבען, דאס האב איך איהם גלאט אזוי געזאגט, מעק אויס!... איך
דער קליינער דיענא זאג אייך דעם אמת, אז איהר וועט א שטנדלי-
כער מענטש... מיט גרויסע בוכשטאבען! נו וואו האלטסטו?
פראנצ: ביים... שטנדליכען מענטש מיט גרויסע בוכשטאבען!
דיענא: וואס מהוסטו? דעם שטנדליכען מענטש האב איך דיר געהייסען
אנשרייבען מיט גרויסע בוכשטאבען. מעק אויס! נא ווייטער!
איהר האט א מאכטער שוין ווי א מלאך! ריין ווי די ליכטיגע ון
נאך איהר מאכט איהר פיינסטער דאס לעבען!... נא וואו האלטסטו?
פראנצ: ביים פיינסטערען לעבען!
דיענא: וי איזט קראנק וי וועט עס גישט אויסהאלטען און נאך דורך
אייך וועט וי יונגערהייט שטא בען... וואו האלטסטו?
פראנצ: ביים שטארבען! (וויינט)

דיענא: און נאר איהר וועט זי מריבען יונגערלעך און דער ער
ארבן! נו ווי האלטסטו?

פראנצ: אין דער ער ארבן!

דיענא: דארום וואס איך איך... אז באלד וועל איך חתונה האבען מיט
מיין פראנצישקין!—חתונה האבען מיט גרויסע בושמאכען. נאך דער
חתונה ווער איך פאר מיר אליין א בעה"ב אין עפען מיר אויף א
געשעפט! וואו האלטסטו?

פראנצ: ביים!... (זי ווייזט איהם ווי זי האט געשריבען)

דיענא: גוט, און אזוי ווי איך וועל עפענען אהן איינען געשעפט דארף
איך איך אויף פפרות!—פפרות מיט גרויסע בושמאכען וואו האלטסטו
פראנצישקא?

פראנצ: ביי די פפרות!

דיענא: עלווירט נעם איך צו צו מיר איך וועל זי אבהוטען ווי מיין
איינען קינד און די לעבע מיט בארמעלאן וועט זיין א לעבע, אזוי
וואס איך דער קליינער דינענא, און שוין!

פראנצ: דער קליינער דינענא, און שוין!...

דיענא: וואס טוהסטו? און שוין דארף מען נים! דער שוין הייסט אז
איך האב גענדיגט דעם בריעף, מעק אויס! יעצט קום.

פראנצ: ווארט נור אויס לאסיר זעהן וואס איך האב געשריבען (זי
לייגט) צום גרויסען צום גראבען א קרענק איהם אין... נין נין
אויסגעקעקט!... וויסטו וואס איך וועל דיר זאגן דינענא דער בריעף
געפאלט מיר נישט.

דיענא: וואס דארף ער דיר געפעלען, אזוי ער וועט איהם געפעלען!

פראנצ: ער וועט איהם אויך נים געפעלען אזוי דו זירעלט איהם
נאך.

דיענא: וואס דען וואלטסטו געוואלט איך זאל איהם אפשר בענשען?

פראנצ: שא, אט ליגט דא א בריעף נעם און לעז איהם דורך וועסטו
זעהן און זיך האטש אויסלערנען ווי צו שרייבען!...

דיענא: איך בין א בעל'ן צו זעהן ווער עס קען בעסער שרייבען א
ברייעף פון מיר... (ער נעמט דעם בריעף און לייגט) צום גרויסען און
קעניגליכען זינגער בארמעלא! דו הערסט וואס פאר א מיטעל מען
נימט איהם אב, א פלינעם מענטש שרייבט מען פלינע בריעף! אבער
איך פערשטעה נים ווי קומט אהער דער בריעף ווער האט פון
דאנען געקענט שרייבען צו בארמעלאן.

פראנצ: א נו, ווייז נור אהער דעם בריעף (זי וויל איהם נעמען).

דיענא: האט נים! אז איך האלט איהם קען איך דאך איהם אליין
לעזען, ווי דו שרייבער פון דיעזען בריעף זינד געדייטע יודען!
אויס איינער זיכערן קוועלע האבען מיר ערפארען דאס דער גרויס-

אינקוויזיטאר וואס דיר צו פערדערבען... אה יעצט פערשט איך
שוין דאס מוז זיין א בריעף וואס מען האט ארויסגעגעבן ביי
בארמעלאן און דער פאטער פאולוס וויל איהם מיט דיעזען בריעף
פערקלאנען ביים קעניג! טהון מיר אזוי (לייגט צוזאמען דעם בריעף)
1, 2, 3, 4, נים מיר און נים דיר, וועט דער גרויס אינקוויזיטאר נים
האבען פון וואס צו זאגען, אין בארמעלא וועט נים האבען פון
וואס צו קלאנען און צווייטענס דארף מען שוין לויפען צו עלווירט
און איהר ערצעהלען וואס איהר פאטער וויל טהון בארמעלאן, קום!
(ער וויל געהן)

פראנצ: וואס ווילסטו טהוען דינענא? ננב'הסט פערמער בריעף?

דיענא: געה נאר איך האלט פון דעם כלל אז פון א גנב מעג מען
גנבה'נען (ביידע אב).

פערדענדרלונג.

(שטעלט פאר א קירכע 4 קאלאנעס קאגוליאברעס מיט ליכט אויף דער
בוהנע שטייט שלמה מנשה, קאהר, אייניגע קומען אריין און רעדען אויס
דאס ווארט, כל-נררי' מען גרייט זיך אויסצו דען צווייטען).

שלמה: גלויבט איהר דאס ניעמאנר איהם אונטער אונז וועלכער דארף-
יעצט נים דאנענען זיין?

מנשה: אלע האבען דעם ציכלען, כל-נררי' גענעכען, קיין פערמער
איהם אונטער אונז פערהאן.

שלמה: אליא וואלען וויר עספאנענען דעם גרויסען גאסט דען הייליגען
יום פופור.

מנשה: נין, זאלאנג ווי ברוך בן טוביה איהם נים היער, קענען וויר
נאר נים אנפאנגען.

שלמה: זעהר רעכט, דען נור ער אליין ווייסט דאס געהימנס ווי דו-
קירכע אין דעם בעמפעל צו פערדענדרלען, אבער ווייסט איהר
מינע ברידער פון דעם ניעם?

אלע: ניעם? וואס מיר א ניעם?

שלמה: דער משומר הגדול פאולוס יוח שמו האט איינע מאכטער
איהם וי א יודיש קינד, פון אזא אומריינע וואך ווי פאולוס זאל ארויס
קומען אזא פער קינד! (מען הערט קלאפען אלע ערשטקען. שלמה געהט
צו דער מיד אין פרייט ווער איהם עס הערט זיך דאס ווארט, כל-נררי'.
אלע בערוהנען זיך אויפטויט בארמעלא).

שלמה: וויר האבען דיר שוין מיט אונגעדולד ערווארטעט.

בארמעלא: פערציהעט מיר מינע לעבע שוועסטער און ברודער דאס
איך האבע איך זא לאנגע ווארטען לאסען, דאמיר ברענג איך
איך איינע נומע נאכריכט!

Retenue

אלע: איינע נומע נאכריכט?

בארטעלא: איך האבע עפען איין ברעף ערהאלטען אין וועלכען מען האט מיר בענאכריכטעט דאס עס גיעבט נאך זעהר פיעלע יודען אין שפאניען און די ווינשען אין אונזערען בונד זיך איינצושליסן! אלע מינע ברודער, זאלען וויר זיך גלייך בעאנטווארטען?

שלמה: אה, נין, יעצט איז צו שפעט, וויר מוסען עמפאנגען דעם גרויסען גאסט דעם הייליגען יום כפור!

אלע: יא, וויר מוסען עמפאנגען, עס איז שוין צייט!

(אלע טוהט אן קאפלען, די קורצע ווערט פערזאנלעך אין א שוהל, עס עפענט זיך א טהור פון אונטען, מען נעמט ארויס א עמוד מיט ליכט טליתים — מחזורים — קומלען, ספרי תורות, נאך בארעמלע ווינגען).

כאר: כל... כל נדרי.

כל נדרי ואסרי ושבועי וחרמי וקונמי וכנויי.

כאר: וכנויי.....

בארטעלא: שיטצע אונס, רעטע אונס, רחמנות בעמען מיר ביי דיר.

כאר: ביי דיר!..

בארטעלא: פארנעם דאס געבעט פון דיין עלענדר נאלק טצינד,

גענוג שוין געליטען פון ווערע זינד, פאלש געשווארען, פאלש געבעטען, פון דיין תורה אפגעטרעטען, פארניעב אונזער זינד אין דעם טאג.

כאר: פארניעב אונז!

בארטעלא: אוי, פארניב אונז! אוי גרויסער גאט פארניעב דיין נאלק ישראל, ווערע זינד, זעה אונזער קוואהל פון איבעראל האב רחמנות אויף דיין עלענדר קינד.

כאר: הנשמה לך, והגוף שלך — והגוף שלך — הנשמה לך! והגוף שלך חוסה, חוסה על עמלך!

בארטעלא: פון פאלקער געפלאגט, פון זיין היים פערלאגט, פון יודישע קינדער קיין זיך נישט מער,

צום שמר אונז געטריבען, דאך דיר מיר געבליבען. ויסער גאט, אונזער געבעט הער. (נאך ווידערקאלט)

בארטעלא: מיום כפורים זה עד יום כיפורים הבא עלינו...

כאר: לטובה. (מען הערט קלאפען, אלע ווערען ערשטקען)

בארטעלא: מינע ברודער דאס קלאפען איז נישט פון אונזערע ברודער, שנער מינע ברודער ענטקלידעט איך, אלעס ואל פערשוואונדען. (עס געשעהט אלעס ווערט פערשוואונדען דער טעמפל ווערט צוריק פערזאנלעך)

אין קורצע, איין ספר תורה בליכט וועלכע מען האט פערשטענעט געהאלטען אלע שטעלען זיך אויף דער קנייה. אויפטויט פאלום, בענעדיקטום, סאלוטען. **פאולוס:** האלט זאנע איך! איך בעפעהל עס! (אלע דמעהען אויף) ווארום זינד די מידע דעם קורצעם פערשלאסען איז דאס קריסטען ארט? ווער האט דאס איינגעווייזט!

בארטעלא: איך, מיט דער ערלויבעניס דעם קעניגס!

פאולוס: דו בארטעלא? דאן מוס פאלום פארניכט זיין! בענעדיקטום, אונטערזוכע יעדעס ווינקעל דען וויר האבען עס היער מיט איין געהימע יודען-פערזאנלעך צו טהון! (בענעדיקטום וואט)

בארטעלא: מיט וועלכען רעכט האסטו איינגעדרינגען אהנע עלויבנים דעם קעניגס איין אונטערזוכ צו מאכען?

פאולוס: מיט וועלכען רעכט פרענסטו? אונד מיט וועלכען רעכט געהסט דו בארטעלא איינע קורצע בויען ווערענדר אין דינע ארערען פליסט קיין קריסטען בלוט גלויבסטו פאלוס? צו מיישען?

בענעד: (געפונט א ספר תורה הייבט עס אין דער הינד) היער איז עס!

אלע: וועה, וועה! מיר זענען פערלארען. (אלע ברעכען די הענד)

פאולוס: אה, וואס איז דאס בארטעלא?

בארטעלא: (געבראכען) יא, דו האסט געווענט! פרייך פאלום! יעצט בין איך אין דינע כאפט! אבער ווען דו נאך איינען פונק מענש-היט בעוועגט! זאג ביטע איך דין לאסע די ארבע שאפע פריי, דען איך אליין האב אין אלעם שולד! איך האבע זי היער הער גערופען! **פאולוס:** פארט מיט איהם! (פאלראמען ווילען איהם געמען)

אלע: (מיט ליארם) נין, געמט אונזער לעבען! (צוהען די זעבלען. אויפטויט עלווירא מיט א ברעף, פערשלייטערט)

עלווירא: בארטעלא זי פארניכט היער איז אונז ברעף! (זי דערוועגט פאלוס, ערשעקט זיך) מיין פאטער!... צו שפעט!

פאולוס: וואס זעה איך? עלווירא דא היער? א יעצט האט שוין יעדע ריקוילט פאר איהם אויפגעהערט, פארט מיט איהם!

אלע: האלט!

עלווירא: וואלט איין פאטער! האבע מיטליד רעטע זיין...

פאולוס: פארט מיט איהם!

עלווירא: פאטער! ווען דו איהם ניכט רעמען ווילסט זא וויסע דאס איך טמערבע מיט איהם צוואכען.

פאולוס: הערט זי ניכט! פארט מיט איהם!

אלע: האלט!

עלווירא: האלט איין! — נישט, דו ווילסט עס? עס ואל געשעהן! הערט

סיד אלע אויס, איך זאג איך יעצט דאס וואס מ'זאגט פאסער האט
 איך ב'ן יעצט נישט ענדערקט איהר וואלט וויסען, — איך, די טאכטער
 דעם גראסאנקווייטמאָרם בין איינע יודען.

פאָלום: הערט וו נישט, הערט נישט וואס וו זאגט, דען וו וואהנעניג!
עלווירא: אונד וואלעט איהר נישט גלויבען, וו איבערצייגט איך!
 (ווי ריכט ארויס די ספר תורה ב' בענקעריקטוס, דריקט עס צום הערען קויש
 עס) זעהט איהר דאס? דיעזעס איז דאס הייליגטוים דער יודען, און
 דיעזעס קיסע איז דריקט עס צו מ'נעם הערען.

פאָלום: וו איז פערריקט אונד וויססט נישט וואס וו מוהט פאָרט מיט
 איהם!

עלווירא: האלט און! וויסעט פאָלום דאס איך שטערבע מיט איהם
 צוזאמען, אבער און מ'נער לעצטער שטונדע פערפלוך איך דיר,
 3 מאל פלוך איבער דין טערדעישען קאפף אונד ווילדען באר-
 בארישען אינקוויזיציאן! .. בארמעלא געליבטער! .. (ווי צוהט ב' איהם
 דעם זעכטל) איך שטערבע מיט דיר צוזאמען. (ווי שטעכט זיך פאלט צו
 זאמען מיט דער ספר תורה)

בארמעלא: אה עלווירא געליבעטע! דו ביזט מוים! עפנע דיינע
 אויגען אונד זעה מיך אן, איך בין עס דין פריינד! דין געליבעטער! ..
 פאָלום דו ציטערסט? איך דו קענט ציטערען? וויע הער! עס
 איזט דיינע טאכטער! .. דיעזער ענגעל האט דיר א מאהל פאָסער
 גערופען אויס איהרע אויגען ונד מאנעטס מאל טרעהען אום דיינעם
 ווענען געפלאסען, אונד יעצט איזט וו מוים! אונד דורך דיר דורך
 דיינע שולד! .. גאטעס פלוך וואל דיר טרעפן דו אבשחלובע
 מערדער! מיינע נישט דאס דיינע ענדע ווירד און בעסערע ווין! אה
 שוין הערע איך וו די מוים ערוואכען פאן זייערע גראבען אונט
 רייסען, שניידען, ביסען דין פלייש מיט גליהענדע צוואנגען וו רייסען
 ביסען, שניידען דין שפויזגעס פלייש. (פאָלום ציטערט בלאס וויל פאלען
 אויף עלווירא, בארמעלא שטויסט איהם צוריק) פאָרט פון היער דו מערדער!
 א, מיינע עלווירא! (פאלט אויס'ן קערפער, אלע פאלען אויף די קניען).

(פאָרהאנג פאלט).

פירטער אַקט.

(קארטאוש פון קערקער, און מישעל, צוויי זעסעל, טינט, פערער,
 פאָסער, קערקערמייסטער, אפיציער.)

קערקערמייסטער: אה דאס פערדאסטע קעטער געזינדעל! נאך
 ליארטען אונד שרייען וויינען אונד קרעכטען, דאס איזט איינע מוים
 צום פערריקט ווערען אבער איינעם דעם בערויער איך ווילקליך!
 דער וואר איינמאל קעניגליכער וינגער אונד יעצט איזט ער פער-
 שפערט אויף בראד און וואסער! הע, קעניגליכער וינגער! דא האסטו
 צום פערעסען אונד צום מרינקען. (מ'זען קלאפט) ווער איזט דאָרט?
 באלד באלד! (ער זעעט די מוהר, אויסטריט בענקעריקטוס, אפיציער)

בענעד: ווי נעהט עס דען בארמעלא?

קערקערמייסטער: נישט, זעהר נישט, איך דענקע ער שטארבט באלד!

בענעד: אה נין, דאס וואל ער נישט, מאכע איהם זיינע קעטן פרי-
 דער גראסאנקווייטמאָר קאָסט צו איהם. (קערקערמייסטער אה)

אפיציער: איך דענקע, דאס דיעזע נאכט מוס עס ויך ענדיגען נישט
 וואהר.

בענעד: וו איזט עס, נעהט עס, איזט נישט! ווען נישט ווירד באַדען
 און הייסער טאג ווין! זעהן וו ווען בארמעלא ווירד נישט געשטעקט
 דאס ער וואר דער פערפליהער פון דאס מערדען, דאן מוס איך דען
 גראסאנקווייטמאָר בערויערען.

אפיציער: אה, דער גראסאנקווייטמאָר קוסט! (אויסטריוט פאָלום)

פאָלום: וועלכע צייט איז יעצט?

בענעד: וו עפען האט די גלאקע 3 געשלאגען!

פאָלום: וואן ווירד דאס פיער אויפגעריכטעט?

בענעד: אה פריהמאָרגען, וו לאָדערט עס און אלע שטראסען פאן
 מאַרדיר.

פאָלום: וואס שפריכט דאס פאלק דאפאן?

בענעד: דאס פאלק איז זעהר גיגעריג, עס וויל זעהן וו און אייגענער
 פאָסער וויל זיין קינד צום פיער היגריכטען, ווען עס זיך אום דער
 ערע דער קירכע אונד אינקוויזיציאן האנדעלט.

פאָלום: נעהט לאסט מ'ך אליין, איך וויל מיט דעם זענער בארמעלא
 שפערען. (ביידע אה) קערקערמייסטער! ברענג מיך בארמעלא היער
 הער! וו וואלען עס? ... אונד וו וואלען עס האבען! אה! ער קאסט!
 (אויסטריוט בארמעלא, בלאס, ציטערט, געפיהרט פון קערקערמייסטער)

בארטעלא: וואס וואלט איהר? דארף איך ניט אמהמען? ... וואל
 מיר די פרייע לופט נישט ערלויבט זיין? ... וואל איך דאס לויבט
 ענטבעהרען? ... וואו איזט מיין עלווירא? ...

פאולוס: בארטעלא קאמט דאך צום פערשטאנד אונד הערע מיך אויס!
 עלווירא לעבט, אבער דורך איהר געשטענדיגס האט דאס פאלק וי
 פערמאנעלט, וי וואל ברענען, נאר דו אליין קענסט וי רעטען! ווא
 הערע מיך בארטעלא איך וויל דיר נישט מעהר מארעטען! אבער
 מיין קינד! רעטע מיר מיין קינד! רעטע דינע געלויבטע! רעטע וי
 פון טוירט!

בארטעלא: ווער זאגט דאס — דאס מיינע עלווירא איז טוירט? וי
 לעבט! יא איך זאגט וי לעבט!

פאולוס: נו יא! איך זאגט אויך דאס וי לעבט! אבער עס ליגט נאר
 אין דינע האנד! באלד ווירד מען דיר צום ריכטער פלאץ פיהרען,
 מען ווירד דיר פראגען אויב עלווירא איזט איינע קריסטען, וואס
 ווירסט דו זאגען?

בארטעלא: איך זאגט ... איך בין יודע ... יא איך בין יודע!
פאולוס: יא, דו ביזט יודע! אבער עלווירא וי איזט איינע קריסטען
 נישט וואר?

בארטעלא: ווא איזט מיינע עלווירא? ...
פאולוס: אה פערמאנעלט נאכט! פערפלוכטער טאג! בארטעלא זאגט
 וואס איך דיר הייסע! אדער איך טוירטע דיר אויף ... נון, נון!
 איך טהוע דיר גאר נישט, קאמט היער זעצט דיר אונד שרייב איינען
 ברייף... (פיהרט איהם צו צום טיש, נעכט איהם פאפער אונד פערדער) אלזא
 שרייבע! (עס געשוהט)

בארטעלא: וי וואלען מיין געזאגט?
פאולוס: יא יא! דו געזאגט וויל איך, שרייבע נאר — איך בין יודע! ...
 ווא ... ווא, עלווירא איזט איינע קריסטען! ווא גוט ... וי איזט גיט
 איינע יודען געוועזען! אויסגעצייכענט ... ווייטער ... ווייטער! נאר
 איך האבע וי צום בייזען פערפיהרט! ... זעהר גוט, חא, חא, חא!
בארטעלא: איז דאס אלעס צום זינגען?

פאולוס: יא, צום זינגען, שרייבע נאר אונטער דוין נאמען! ווא ...
 ווא ... אונד יעצט גיבע עס מיר. (בארטעלא גיבעט נישט)

בארטעלא: מיין געזאגט? נון, נון! מיין געזאגט גיבע איך נישט!
 איך לאס עס מיר נישט צונעהמען. (פאולוס ריסט איהם אויס דעם ברייף)
פאולוס: הער דאמיט! — קערקערמייסטער! פיהר דעם בארטעלא צוריק און
 מאכע איהם פערמיג צום ריכטער פלאץ צום ברענגען (קערקערמייסטער
 פיהרט טויעק בארטעלא)

בארטעלא: (אפגעהערט) וואו איזט מיין געזאגט, וואו איזט מיין עלווירא?
 (זינגט: מיום כפורים זה, אב)

פאולוס: בענעדיקטום!.. (בענעדיקטום ערשיינט) היער האסטו בארטעלא'ס
 געשטענדיגס, איילע דערמיט צום ריכטער פלאץ אונד וואו איך
 מיין עלווירא אנקלאגען ווערדע וואלט דו אויפטרעטען אונד דאס
 געשטענדיגס פאר דעם גאנצען פאלק פארלעצען, נאר דאס קען וי
 רעטען, נעהע!

בענעד: דארף איהרע מאכטער דערבוי זיין, ווען בארטעלא צור שטייט
 הויפען געפיהרט ווירד?

פאולוס: יא! איילע, נאר שנעל! (בענעדיקטום אב) אה בארטעלא! דער
 לעווע האט זינע ציינע אין דוין פלייש איינגעביסען, אונד יעצט
 וואלט דו עס פיהלען אונד בלוטען, בלוטען ביי דינער האכצייט
 מיט דעם פלאטען-טארט פיהרען ווירסט! יעצט וואלט דו עס
 פיהלען! נא יעצט שנעל צור ריכטער פלאץ! בארטעלא! — דו ביזט
 פערניכטעט! דער זינע איזט מיינער! דו קלוגהייט האט געווענט!
 חא, חא, חא! (אב)

פערמאנעלט לונג.

אין לעהרע פלאץ ליגט דעם איינקוויטאט שטוהל, געגענאכער דער
 אויטא דע-דע, אין פיהר קעסעל, אויף דער ביהנע אויטא דע-דע,
 מרויטמארש פראצעסיאן, מיליטער, פאלק, פאגען טרענער פאושען מערדען
 בענעדיקטום, פאולוס, פון 2 אפזייערען ווערדען געפיהרט. בארטעלא,
 עלווירא און 2 וויסע סאוואנען געשמידעט אין קייטען.

פאולוס: פאלק פאן מאדריד! הערט מיך אויס! ווא ווי פאר פיעל
 יאהרען פארהער, ווא זיין איך אויך הייסע אויף דער ריכטער שטוהל
 אבוואהל מיט געזונקענעם מוטה, דען עס גילט מיין איינציגעס
 קינד צו פערמאנעלטען הערעט אבער נישט וואס וי איך זאגען ווירד
 דען וי איזט פערפיהרט פאן דען קעטצער בארטעלא, הערען וויר
 ליעבער וואס ער זעלבסט צו זאגען האט, פלייכט האט ער אים
 לעצטען אויגענבלוק בערייטעט אונד וויל דורך איין געשטענדיגס מיין
 קינד רעטען, דארום הערע מערדען! דו שטעהסט יעצט פאר די
 ריכטער! די שטונדע איזט קורץ און זעהר ערענסט! לעבען אדער
 טויט? איינס קענסטו דיר וועהלען! דארום אנטווארטע ביזטו איינע
 קריסטען! גלויבסטו אין אונזער לעהרע? (עלווירא שאקעלט מיט'ן קאפ
 אויף נון)

בענעד: יא האט וי געזאגט!

פאולוס: וי קנייטע נידער אונד געשעטהע דאס ער וואר דוין פער-
 פיהרער?

עלווירא: וואס? איך וואל קנייהען? פאר וועסען? פאר איך? יא איך וועל קנייהען, אבער נאר פאר איהם! (צייגט אויף בארטעלא) ער וועל לער ווירד פון איך פערפיהרער גערופען! ער איזט מיין נאט! מיין גלויבען! מיין אלעס! אה! שטאך אונד שאנדע איבער איך ווילדע בארבערען מיט אייער מערדערשע שערליכע אינקוויזיצאן!

פאלק: טיטעט זי! פערברענט זי!
בענענר: האלט איין מענער פאן מארירד, זיט נישט ווא איבעראוילט! היער איזט איהן ברעף, אים וועלען דער זענער בארטעלא וועלכסט נעשטעהט דאס ער וואר עלוויראס פערפיהרער אונד זי איזט דורך איהם פערפיהרט געווארען.

פאלק: נין, פערברענט זי! פערברענט זי! (די הענקערס פיהרען ארויף עלווירא און בארטעלא צום שניטער הויפען, עלווירא מיט בארטעלא אומארטען זיך, וי שרייט אויס שמע ישראל, און שפרינגט אין פער, בארטעלא שרייט אויס ד' אלקינד ד' אחד, שפרינגט אריין אין פער, אלע בלייבען שטעהן צוםישט).

פעררוואנדלונג

(שטעלט פאר א הימל, ענגלען, צווישען זיי בארטעלא און עלווירא אין חסען געקליידעט, דאס פאלק פאלט אויף די קניע, בארטעלא וונגט).

„מיום כפורים זה, ער יום כפורים...”

כאר: הבא עלינו לטובה... (פאלוס פאלט אויף דער ערד, ראנגעלט ויך מיט דעם טויט).

(פארהאנג פאלט לאנגזאם)

ענדע

קאמאלאג פון די בעסטע נייע פעאמע שטיקע.

אייבינער יוד, אחשוור, 7	היינעסאגס, 7	הנוכה, היסטארישע דרעכע, 7
איבינע ליער, 12	צייטשטיק, 12	פאסטן דער נעלד, נאט, 12
איראל עקאסטא, 25	לערנער, 25	קעניג הערדוס, 25
אחשוורוש, 26	נאלדפארען, 26	היינעס קעניג ליד, 26
אירשער פרוי, 30	שיקעווען, 30	די לעצטע השמבאט, 30
אלגעמיינער סטריק, 15	שטייט, 15	דער איבערלעבער, 15
אמערקאנער צייטער, 10	יעקב סער, 10	היינעס פערנעסאנע, 10
אשה רעה, 25	לעסינער, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
איטע מאיר צווייזעלען, 6	היינעס, 6	היינעס פערנעסאנע, 6
אסתר קי, 25	עפעלבער, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
באבע מיטן אייניקעל, 20	נאלדפארען, 20	היינעס פערנעסאנע, 20
בית דוד, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
בן הדור, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
בליסערע, 25	לעסינער, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
בר כוכבא, 25	נאלדפארען, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
נעפרידער לוריע, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
נעט טענש און מייפעל, 30	היינעס, 30	היינעס פערנעסאנע, 30
דאקטער אלמאסאדא, 25	נאלדפארען, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דאקט, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דבריהלע מיוחסת, 30	היינעס, 30	היינעס פערנעסאנע, 30
דוד אין דער וויסע, 25	עפעלבער, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דודים פידעלע, 25	לעסינער, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דער קאמפף, 15	היינעס, 15	היינעס פערנעסאנע, 15
הרסה די הלוצה, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
הערצעלע מיוחס, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דער ווילנער בעל הבית, 30	היינעס, 30	היינעס פערנעסאנע, 30
ווינער פרינצעסען, 30	היינעס, 30	היינעס פערנעסאנע, 30
דער ווילנער טענש, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
ווינערקא, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
האשע די יתומה, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
היינעס און פינקע, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
האשע טאטעס זיידע, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
יודית און אליפאנט, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
די יודען, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
די געבער, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25
דער ווינער, 25	היינעס, 25	היינעס פערנעסאנע, 25

עלווירא: וואס? איך וואל קניהען? פאר וועמען? פאר איך? יא איך וועל קניהען, אבער נאר פאר איהם! (צייגט אויף בארטעלא) ער וועל כער ווירד פון איך פערפיהרער גערופען! ער איזט מיין נאם! מיין גלויבען! מיין אלעם! אה! שמאך אונד שאנדע איבער איך ווילדע בארבערען מיט אייער בערדערשע שטנדליכע אינקוויזיציאן!

פאלק: טיטעט וי! פערברענט וי! **בענער:** האלט איין מענער פאן מאדריד, ויטט נישט ווא איבעראוילט! הייער איזט איין ברויער, אים וועלכען דער זענער בארטעלא וועלכסט געשטעהט דאס ער וואר עלווירא'ס פערפיהרער אונד וי איזט דורך איהם פערפיהרט געווארען.

פאלק: נין, פערברענט וי! פערברענט וי! (די הענקערס פיהרען ארויף עלווירא און בארטעלא צום שניטער הויפען, עלווירא מיט בארטעלא אומארמען וי, וי שרייט אויס שמוע ישראל, און שפרינגט אין פער, בארטעלא שרייט אויס ד' אלקינד' אחד, שפרינגט אריין אין פער, אלע בליבען שטעהן צומישט).

פער וואנדלונג

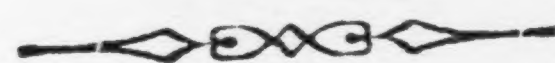
(שטעלט פאר א הומעל, ענגלען, צווישען וי בארטעלא און עלווירא אין וועמען געקליידעט, דאס פאלק פאלט אויף די קנע, בארטעלא וונגט).

„מיום פפורים זה, עד יום פפורים...“

כאר: הבא עלינו לטובה... (פאלום פאלט אויף דער ערד, ראנגעלט ויך מיט דעם מוים).

(פארהאנג פאלט לאנגזאם)

ענדע

קאמאלאג פון די בעסטע נייע מעאטער שטיקע.

אייבינער יוד, אחשור, ה. הייערמאנס 7	חנוכה, היסטארישע דראמע. י. לעדנער
אייבינע נייער, מ. ציגשטיין 12	מאמען דער נעלד-נאָש, י. לאטינער
אוריאל אקאסטא, י. לערנער 25	קעניג הודוס, ד.יר לאנדא
אחשוורוש, א. נאלדפאדען 20	יודישער קעניג ליר, י. נאָרדין
אידישער פריץ, נ. שייקעוויץ 20	די לעצטע חשמונאים, י.ל. וואהלסאן
אלגעמיינער סטרייק, ה. שטיפט 15	דער אינטעליגענט, פרץ הירשביין
אמעריקאנער ארבייטער, יעקב טער 10	גליקס-פערנעסענע, ד. פינסקי
אשה רעה, י. לאטינער 25	בישיף מאכערין (צויבערין), נאלדפאדען
איטשע מאיר צו די וואהלען, מ. ווידעוויץ 6	כל נדרי, א. שארקאנסקי
אסתר קע, ה. עפעלבערג 25	לא תחמוד, א. נאלדפאדען
באבע מיטן אייניקעל, א. נאלדפאדען 20	מידעלע אפרת, י. נאָרדין
בית דוד, מ. האַרצוויץ 25	מליך יושר (רבי יעזעלמאן), י. נאָרדין
בן הדור, הורוויץ 25	מעדעא, י. נאָרדין
בליטערע, י. לאטינער 25	משיחיס צייטען, ש. אש
בר כוכבא, א. נאלדפאדען 25	עקדת יצחק, א. נאלדפאדען
געברידער לוריע, י. נאָרדין 25	עתליהו, מ. הורוויץ
נאָש מענטש און טיפּעל, י. נאָרדין 30	פאמיליע צבי, ד. פינסקי
דאקטאר אלמאסאדא, א. נאלדפאדען 25	צווייט און צושפרייט, שלום-עליכם
דאָרא, שליפערשטיין 25	צווייטער המן, נ. שייקעוויץ
דברה'לע מיוחסת, י. נאָרדין 20	קאבעצנאָן און הונגערמאן, א. נאלדפאדען
דוד אין דער וויסטע, ה. עפעלבערג 20	קוני לעמל, א. נאלדפאדען
דוד'ס פידערע, י. לאטינער 25	רעפערטציע, א. רייזען
דער קאמפף, ה. שטיפט 15	שולמית, א. נאלדפאדען
הרסה די חלוצה, ש. בעקערמאן 25	שוועסטער, י. ל. סרין
הערצעלע מיוחס, מ. ריכטער 25	שלום בית, מ. ריכטער
דער ווילנער בעל הבית'ל, מ. ארנשטיין 30	שלמה נאָרגעל, מ. לאטינער
וויכדע פרינצעסען, י. נאָרדין 30	שמענדריק, א. נאלדפאדען
דער ווילנער מענטש, י. נאָרדין 25	שפאנישע אינקוויזיציע, נ. שייקעוויץ
זשידאָוקא, י. לערנער 25	חפני ופנחס, א. שארקאנסקי
חאשע די יתוסה, י. נאָרדין 30	משה חייט, מ. ריכטער
חינקע און פינקע, י. לאטינער 25	שרה שיינדייל, י. לאטינער
מאמע מאמעס צרות, ל. געבעל 20	זשאן און מאדלענא, מ. סירבאָ
יהודית און אליפאָרגוס, י. לערנער 20	סאפּהא, י. נאָרדין
די יודען, י. שטריקאוויץ 35	נאָש פון נקמה, ש. אש
די וועבער, הויפטמאן 15	שמע ישראל, דימאָוו
דער הונגער, מ. יושקעוויטש 25	קרייצער סענאטאָ, י. נאָרדין

21-3 So 14 St
 22-3 So 14 St
 23-3 So 14 St
 24-3 So 14 St
 25-3 So 14 St
 26-3 So 14 St
 27-3 So 14 St
 28-3 So 14 St
 29-3 So 14 St
 30-3 So 14 St
 31-3 So 14 St
 32-3 So 14 St
 33-3 So 14 St
 34-3 So 14 St
 35-3 So 14 St
 36-3 So 14 St
 37-3 So 14 St
 38-3 So 14 St
 39-3 So 14 St
 40-3 So 14 St
 41-3 So 14 St
 42-3 So 14 St
 43-3 So 14 St
 44-3 So 14 St
 45-3 So 14 St
 46-3 So 14 St
 47-3 So 14 St
 48-3 So 14 St
 49-3 So 14 St
 50-3 So 14 St
 51-3 So 14 St
 52-3 So 14 St
 53-3 So 14 St
 54-3 So 14 St
 55-3 So 14 St
 56-3 So 14 St
 57-3 So 14 St
 58-3 So 14 St
 59-3 So 14 St
 60-3 So 14 St
 61-3 So 14 St
 62-3 So 14 St
 63-3 So 14 St
 64-3 So 14 St
 65-3 So 14 St
 66-3 So 14 St
 67-3 So 14 St
 68-3 So 14 St
 69-3 So 14 St
 70-3 So 14 St
 71-3 So 14 St
 72-3 So 14 St
 73-3 So 14 St
 74-3 So 14 St
 75-3 So 14 St
 76-3 So 14 St
 77-3 So 14 St
 78-3 So 14 St
 79-3 So 14 St
 80-3 So 14 St
 81-3 So 14 St
 82-3 So 14 St
 83-3 So 14 St
 84-3 So 14 St
 85-3 So 14 St
 86-3 So 14 St
 87-3 So 14 St
 88-3 So 14 St
 89-3 So 14 St
 90-3 So 14 St
 91-3 So 14 St
 92-3 So 14 St
 93-3 So 14 St
 94-3 So 14 St
 95-3 So 14 St
 96-3 So 14 St
 97-3 So 14 St
 98-3 So 14 St
 99-3 So 14 St
 100-3 So 14 St

30	י. גארדין	די שחיטה	5	פרץ הירשביין	זאטע וועלמען
30	י. גארדין	די אמת'ע קראפט	30	י. גארדין	שא בן אבויה
10	י. לאמיינער	דער טאן אונטערן טיש	30	י. גארדין	בעקאנטע
12	וויטע און נאָהענטע	פרץ הירשביין	40	א. אויערבאך	נאכט אויפ'ן אלטען מארק
25	י. לאמיינער	ווען מיר טויטע ערוואכען איבסען	25	י. גארדין	הנאי
25	י. לאמיינער	חרבן ירושלים	25	י. גארדין	ברענגענדע הויז מ. ל. וואהלמאן
25	י. פיינמאן	חנה'לע די נייטארין	25	י. גארדין	ראכענע הערצער
15	א. קאמינסקי	די יידישע אקטיארען אויף דער ריזע	15	י. גארדין	זעפט איז געשעפט א. מירבא
30	ה. איבסען	נאָרע	15	י. גארדין	ר בער"א און "דער שידוך" טשעכאו
15	ג. טשורני	נאכ'ן שטרייך	10	י. גארדין	נמ
36	ה. איבסען	פאלקס פיינד	50	י. גארדין	זאמישע ווערק דראמעס י. פרץ
20	א. וויטער	פאר טאג	10	י. גארדין	אן גאבריעל בארקמאן איבסען
30	י. לאמיינער	עזרא דער עווינער יוד י.	20	י. גארדין	אקטאָר
20	שיקעוויטש	קאקעטע דאמען	15	י. גארדין	זערונג
30	י. פיינמאן	שבת קדש היסט. אפערע י. פיינמאן	15	י. גארדין	בלה
30	י. גארדין	שעהנע כרים	15	י. גארדין	י. מבורק
30	י. גארדין	שעהנע כרים	15	י. גארדין	ערד

פארבאט פון יעדען איינזעלנען עקזעפליאר 4 קאפ. ביי מעהרערע עקזעמפליאר
 פליצערן קאסט סארטא נאך 10 0/0 קליינע סומען קענען געשיקט ווערען מיט
 פאסטמארקעס. גרעסערע בעשטעלונגען ווערן ארויסגעשיקט פאר
 נאכטאגס מיט נאכ'ן עמפאנג 25 0/0 האנדעלס.
 נאך אויסלאנד ווערען פאכט גאנצערע מיט אנגענומען
 און איינער ספעציעלע: "בטיילונג" יידישעס טעאטער ביבליאטעק
 און צוזעקומען זעכטליכע נאמען און צענדורקעס 12 אלע טעאטער
 שטיקע. דער פרייז נאכ'ן ווערן 12 שטיק.
 !!! בעהאנדלונג שפרענג רעגל און פונקטליך !!!
 ביבליאטעקע ביבליאטעקען און צווייטען גרויסען ראבאט

Кн. маг. Издательства "ЯВНЕ" Варшава, Дикая № 13
 Телефонъ 192-78

L. SINGER'S BOOKS & STATIONERY STORE
 117 Delancey Street, New York.